



سال هفدهم - پائیز ۸۸ - شماره پیاپی ۶۴

انجمن آمار ایران

خبرنامه



بسم الله الرحمن الرحيم

صاحب امتیاز:

انجمن آمار ایران

سر دبیر:

مجید جعفری خالدي

jafari-m@modares.ac.ir

هیئت تحریریه:

محمد قاسم وحیدی اصل

m-vahidi@sbu.ac.ir

حمید پزشکی

pezeshk@khayam.ut.ac.ir

فیروزه ریواز

f_rivaz@sbu.ac.ir

فرزانه صفوی منش

f.safavimanesh@mail.sbu.ac.ir

نشانی مکاتبه:

تهران، صندوق پستی ۱۶۱۴ - ۱۵۸۱۵

پست الکترونیک:

info@irstat.ir

پایگاه الکترونیکی:

www.irstat.ir

تلفن:

۰۲۱-۶۶۴۹۵۵۴۰

دورنگار:

۰۲۱-۶۶۴۹۹۸۲۷

تنظیم و صفحه آرایی :

حامد صیادی - عاطفه هاشمی

طراح جلد:

سیدمرتضی نجیبی

چاپ :

مؤسسه فرهنگی فاطمی

شمارگان: ۲۰۰۰

خبرنامه انجمن آمار ایران، نشریه خبری این انجمن است که در

پایان هر فصل منتشر می شود.

هدف اصلی از انتشار خبرنامه، درج اخبار آماری ایران و جهان، آشنایی با بزرگان آمار و ایجاد ارتباط میان اعضای جامعه آماری با یکدیگر و نیز با انجمن آمار ایران است.

برای نیل به اهداف فوق و هر چه پربارتر شدن خبرنامه، از همکاری و همفکری همه علاقه مندان، به گرمی استقبال می شود. در این راستا:

- ضروری است مطالب به نشانی سردبیر، اعضای هیئت تحریریه یا مسئولین ستون ها ارسال شود.

- خبرنامه، در انتخاب، تلخیص و ویرایش مطالب ارسال شده، آزاد است.

- مطالب دریافت شده، بازگردانده نمی شود.

مطالب مندرج در خبرنامه، لزوماً نظر انجمن آمار ایران نیست.

فهرست مطالب

- ۱.....پایان نامه ها را دریابیم.
- ۳.....پیام رئیس انجمن آمار ایران به مناسبت روز آمار و برنامه ریزی.
- ۴.....درگذشت کای لای چانگ.
- ۵.....اطلاعیه (تمدید مهلت ارسال مقالات به کنفرانس دهم).
- ۶.....ادامه گفتگو با پروفسور محمدرضا مشکاتی.
- ۱۰.....یک نرم افزار، یک ترفند.
- ۱۱.....گفتگو با دانش آموختگان.
- ۱۴.....درگذشت اریک لی من.
- ۱۵.....آشنایی با انجمن های آمار دنیا.
- ۱۶.....پندهایی از یک آماردان برجسته در خصوص مشاوره.
- ۱۶.....لیختن آماری.
- ۱۷.....اخبار دانشگاه ها.
- ۲۲.....فارغ التحصیلان مقطع کارشناسی ارشد.

گفتار اول

پایان نامه ها را دریابیم

محمد قاسم وحیدی اصل

ابتدا به تبعیت از عرف رایج، از تز دکتر با عنوان "رساله" و از تز کارشناسی ارشد با عنوان "پایان نامه" یاد می‌کنم و گرچه خطابم به هر دوی این‌هاست؛ اما بحث را با "پایان نامه‌ها" شروع می‌کنم و با یک جابه‌جایی در مقدم و تالی این بیت مشهور که "عیب آن جمله بگفتی، هنرش نیز بگو" اول از هنر و محسنات پایان نامه‌ها سخن می‌گویم.

اولین مزیت پایان نامه‌نویسی، ایجاد فرصت کار مستقل و متکی به توان شخصی، برای دانشجویست. واقعیت قضیه این است که "آموزش" در کشور ما از همان ابتدا و حداکثر منتهی به زمان نوشتن پایان نامه، جاده‌ای است یک‌طرفه. معلم یا مدرس، مطالب درسی را رأساً و اغلب با شیوه‌های سنتی، بدون استفاده از ابزارهای کمک-آموزشی، به دانش‌آموز یا دانشجو "منتقل" می‌کند و با توجه به محدودیت معلم و مدرس، در دسترس بودن انواع حل‌المسائل‌ها، عدم ترغیب به کوشش‌های انفرادی و شخصی، تأکیدهای بی‌جا بر محفوظات و ... دانش‌آموز و دانشجو کمتر فرصت بروز استعدادهای فردی و به‌چالش کشیده شدن به اصطلاح، "دانسته" های خود را می‌یابد. البته وجود شیوهٔ کنکور "نستی" هم مزید بر علت می‌شود و به جای آنکه به تعمیق "آموخته" های خود در کلاس‌های درسی ترغیب شود، به یافتن مهارت در "نست‌زنی" و تأکید بر صورت‌های ظاهری مفاهیم علمی، به جای رفتن به عمق آن‌ها، تشویق می‌شود.

دومین حسن نوشتن پایان نامه، امکان خروج از مطالب درسی کلاسیک و "جاافتاده" و اغلب تکراری، به سمت آخرین یافته‌های علمی و در واقع ورود به "مرزهای دانش" است. حتی جدیدترین "کتاب‌های درسی" نیز چند سالی با جدیدترین دستاوردهای علمی فاصله دارند و بنابراین با تأکیدی که اغلب استادان به دانشجویان خود برای انتخاب "جدیدترین" مقاله‌ها به عنوان مبنای پایان نامه‌ها دارند، واقعاً دانشجو فرصت ورود به آخرین دستاوردهای علمی را فقط و فقط در ضمن پایان نامه‌نویسی پیدا می‌کند.

سومین خوبی پایان نامه که لاقلاً تجربهٔ شخصی خود من گواه آن است، این است که دانشجو اغلب، تازه هنگام خواندن مقاله‌های مرتبط با پایان نامهٔ خود است که بسیاری از مفاهیم عمیق آمار و احتمال را که سرسری از آن‌ها عبور کرده به علت نیاز به پاسخگویی به هنگام "دفاع"، به خوبی درک می‌کند، بسیاری از مطالبی را که به هر دلیلی از جمله به دلیل گنجانده نشدن در برنامه‌های درسی نخوانده، شخصاً می‌خواند و ارتباط و ضرورت مباحث مختلف آمار و احتمال را درمی‌یابد و این فرصتی است که نباید به هیچ وجه از دانشجو دریغ شود. البته در

کنار این بحث، از یاد نبریم که دانشجو در این جاست که فرصت کار جدی و همه‌جانبه با انواع بسته‌های نرم‌افزاری را به‌دست می‌آورد، مهارت پیدا می‌کند و چه بسا قدرت برنامه‌نویسی خود را می‌آزماید.

چهارمین نکته‌ای که در وصف نوشتن پایان نامه می‌توان گفت این است که دانشجو با فرصتی قریب به یک سال که در اختیار دارد و تأکیدی که اغلب گروه‌های آموزشی بر "کاربردی بودن" پایان نامه‌ها دارند، فرصت مراجعه به مؤسسات اصلی تولیدکنندهٔ داده‌ها را به‌دست می‌آورد و در واقع، خود را مجبور به آن می‌بیند و به این طریق با نوع و سطح به‌کارگیری روش‌های آماری در "جامعه" آشنا می‌شود و اغلب ضعف‌ها را می‌بیند و چه بسا باعث خیر می‌شود و این مراجعات و بحث‌ها و گاهی جدل‌ها، با رفع معضل کوچکی در یک "اداره" محل مراجعه سود می‌رساند و البته امکان آشنایی و احیاناً استخدام هم یکی از مزیت‌ها می‌تواند محسوب شود.

اما پنجم، و به نظر من در رأس همه، اینکه وجود پایان نامه در برنامهٔ درسی دورهٔ کارشناسی ارشد، در واقع به نوعی کنترل عرضه و تقاضاست؛ یعنی اینکه گروه‌های آمار دانشگاه‌ها، با توجه به سقف وظایف کاری استادان، تعداد دانشجویان کارشناسی ارشد خود را مطابق با ظرفیت استادان خود تنظیم می‌کنند و این خود، همان‌طور که گفتم، "حدی" بر تعداد دانشجویان مورد پذیرش تحمیل می‌کند. در غیر این صورت، آن گونه که جدیداً باب شده است، برخی گروه‌ها بی‌حساب و کتاب می‌توانند دانشجوی کارشناسی ارشد به اصطلاح "آموزش محور" بگیرند و بی‌پرسش از خود مبنی بر اینکه این همه فارغ‌التحصیل آمار، آن هم با درجهٔ کارشناسی ارشد، در کجا جذب خواهند شد و آیندهٔ آمار در کشور، با وضع متزلزلی که فعلاً دارد، با وجود خیل دانش‌آموختگان بیکار، چه وضعی پیدا خواهد کرد. البته این برنامهٔ جدید "آموزش محور" وزارت علوم، خود بحثی مستوفی می‌طلبد که فعلاً جای آن نیست و گله از وزارت علوم هم نباید باشد. بیشترین گله، متوجه همکاران است که چرا با وجود مخیر بودن، تن به این برنامه می‌دهند. دانشجوی دورهٔ کارشناسی ارشد در برنامهٔ فعلی و به اصطلاح "آموزش-پژوهش محور"، حداقل سه درس آماری را علاوه بر حدود بیست درس آمار دورهٔ کارشناسی "پاس" کرده‌است. آیا مشکل او فقط دو یا سه درس آماری دیگر است که علامهٔ دهر شود و از پس همهٔ کارها برآید و بدون آن‌ها این کار مقدور نیست؟ چه درس‌هایی را تاکنون می‌توانستیم به دانشجو بدهیم و نمی‌توانستیم و حالا با این برنامه، مشکلات حل می‌شود؟

اما ششم، و آخر، اینکه دانشجو با اخذ پایان نامه، فرصتی برای "نوشتن" پیدا می‌کند. واقعیت این است که از زمان سیطرهٔ "تلویزیون" بر نسل امروز که منجر به درغبت ماندن "خواندن" و بی‌توجهی به کتاب شده است، میانگین کیفیت "املا و انشاء" در این مملکت، بسیار نزول پیدا کرده است. نوشتن پایان نامه، البته اگر گروه‌ها

مورد معادل‌های نام‌های لاتین، فعلاً استفاده از "فرهنگ تلفظ نام‌های خاص"^۱ را توصیه می‌کنم.

نکته مهم‌تر دیگر، بحث تکرار سهوی و شاید به ندرت عمدی در موضوع پایان‌نامه‌هاست. تعداد پایان‌نامه‌هایی که تاکنون به نگارش درآمده‌اند، کم نیست. این پایان‌نامه‌ها به طور نظام‌مند در جایی ثبت نمی‌شوند. البته نسخه‌ای از هر پایان‌نامه به "مرکز اسناد و مدارک علمی" ارسال می‌شود. اما این مجموعه، کامل و به‌هنگام نیست و بدتر اینکه دانشجویان موقع انتخاب موضوع، اغلب موظف نمی‌شوند که این منابع را جستجو و در صورت تکراری بودن موضوع، سراغ مطلبی دیگر بروند. یک راه جلوگیری از این مشکل آن است که چکیده همه پایان‌نامه‌ها از طرف گروه‌ها جمع‌آوری و به انجمن آمار اسال شود و همه دانشجویان مکلف شوند که اولین جستجو در سابقه موضوع مورد تحقیق خود را در این پایگاه انجام دهند.

و اما در پایان چند نکته‌ای هم در خصوص رساله‌ها یا تزه‌ای دوره دکتری: به طور بدیهی نیازی به ذکر محسنات رساله‌ها نیست. نظر خود را در مورد چند ضعف عمده می‌گویم.

در بدو امر، هر آنچه در ضعف نگارش پایان‌نامه به لحاظ (عدم) رعایت قواعد نگارش، اعم از زبان، بیان، نقطه‌گذاری و ... گفتم، این‌جا نیز حکمفرماست. خبر خوب این است که به قرار اطلاع، "مرکز نشر دانشگاهی" در صدد چاپ "بهترین" رساله به صورت سالانه از هر رشته دانشگاهی است. روشن است که در این صورت، رساله‌ها باید مطابق رسم‌الخط تعیین‌شده‌ای نوشته شوند و این مطلب می‌تواند به کیفیت نگارش رساله‌ها سود رساند.

مطلب دوم اینکه نمی‌دانم چرا "پاس‌داشتن زبان فارسی" فقط به هنگام نوشتن رساله‌های دکتر را ما گُل می‌کند! بحث این است که آیا "مخاطبان" یک رساله، فقط فارسی‌زبانان هستند که آن را به زبان فارسی می‌نویسیم؟ اگر پاسخ، مثبت است که حرفی نیست. اما چرا این قدر از "impact factor" و این جور چیزها سخن می‌گوییم؟ چند نفر در داخل کشور، یا حتی فارسی‌زبان، در موضوعی که رساله دکتر را نوشته می‌شود، کار می‌کنند؟ تعصب را در حیطه مسائل علمی کنار بگذاریم. من در این مواقع، همیشه از ابوریحان بیرونی یاد می‌کنم. با غنیمت‌شمردن فرصت-هر چند که ممکن است بحث، کمی به درازا بکشد- مختصری از شرح احوال او را از قول شادروان ابوالقاسم قربانی از کتاب "زندگی‌نامه ریاضیدانان دوره اسلامی"^۲ نقل می‌کنم: "استاد ابوریحان محمد بن احمد بیرونی یکی از نوابغ روزگار و نمونه کامل هوشمندی و زیرکی و شدت عمل ایرانی و از جمله بزرگترین دانشمندان دوره اسلامی است که بدون تردید عمق و اصالت آثارش

انشاءالله با همان جدیتی که به "محتوا" توجه دارند، به "شیوه نگارش" هم اهمیت دهند، فرصتی هر چند محدود، برای رفع این نقیصه است. البته، متأسفانه، مشکل اصلی در همین جاست؛ یعنی، برخلاف انتظار، گروه‌های آموزشی به ندرت شیوه‌های نگارش را یکی از امهات پایان‌نامه به حساب می‌آورند. کافی است "نمره" ای را که در "فرم‌های داوری" پایان‌نامه‌ها به کیفیت نگارش می‌دهند، به درصد تبدیل کنید و صدق گفتار مرا تأیید کنید.

در واقع "نقد" من به پایان‌نامه‌ها از همین‌جا شروع می‌شود و حالا که "هنرها"ی پایان‌نامه‌ها را جملگی گفته‌ام، به عیش هم می‌پردازم. اولین مشکل در همین جدی نگرفتن شیوه نگارش است. گویی هر چه به منبع یا منبع‌های اصلی که یک یا چند مقاله یا کتاب عمدتاً انگلیسی است، "نزدیک‌تر" باشیم، حفظ "امانت" و "اصالت" کرده-ایم! پس جمله‌ها اغلب ساختار انگلیسی دارند و دانشجویان ابایی از گفتن این جمله ندارد که "این ترجمه من از فلان مقاله (یا کتاب) خارجی است" و البته با این گفته دو ضعف آشکار می‌شود: جمله، ساختار فارسی ندارد و دیگر اینکه دانشجویان چه بسا مطلب را "ترجمه" کرده؛ یعنی بدون آنکه متوجه مفهوم شده باشد، تعدادی کلمه را از یک مقاله (یا کتاب) خارجی به فارسی "درآورده" است. آن هم گاهی ترجمه‌ای با انتخاب اولین معادل از واژه‌نامه در مواقعی که یک کلمه انگلیسی چندین و چند معنا یا معادل فارسی دارد، بدون توجه به متن (context) و مضمون.

جالب است که در یک گروه واحد آمار در یک دانشگاه، حتی یک شیوه نگارش واحد هم وجود ندارد و پایان‌نامه‌ها کاملاً سلیقه‌ای، به سلیقه دانشجو یا حداکثر استاد راهنما تنظیم می‌شود. در یک "دپارتمان"، چندین معادل فارسی برای واژه‌ها و اصطلاحات علمی، به سلیقه دانشجو و استاد، به کار گرفته می‌شود. هر کس هم اسم خارجی را با سلیقه خود می‌نویسد و می‌خواند و برای یک ریاضیدان یا آماردان خارجی، گاهی به عدد انگشتان دست، "تحریف" فارسی داریم! بهتر است به پایان‌نامه در حکم یک "کلیت" نگاه کنیم که درست‌نویسی و رعایت اصول و قواعد دستوری، جزئی لاینفک از یک پایان‌نامه خوب تلقی می‌شود. خوب است حداقل هر "دپارتمان" آمار یک "شیوه نگارش" خود را داشته باشد و دانشجو را ملزم به رعایت آن کند. البته مطلوب‌تر آن است که "جایی" مثلاً انجمن آمار، یک شیوه نگارش واحد فراهم کند و از همه گروه‌ها انتظار داشته باشد که آن را سرمشق خود قرار دهند. حداقل انتظار این است که در نوشتن اصطلاحات علمی از واژه‌نامه‌های عمومی‌تر مانند "واژه‌نامه ریاضی و آمار"، کار مشترک انجمن ریاضی ایران و مرکز نشر دانشگاهی و "واژه‌ها و اصطلاحات آماری" از انتشارات پژوهشکده آمار ایران استفاده شود. در

^۱ - فرهنگ لغت نام‌های خاص (تاریخی و جغرافیایی)، تألیف فریبرز مجیدی، از انتشارات فرهنگ معاصر،

تهران، ۱۳۸۱

^۲ - مرکز نشر دانشگاهی، چاپ دوم، ۱۳۷۵

مقاله‌ها را اصل گرفته‌ایم؛ در حالی که قضیه باید درست برعکس باشد. می‌دانیم که در اغلب کشورها، از جمله آمریکا، دانشجو ملزم به استخراج مقاله از رساله نیست. این کار ممکن است از نظر ما چنین جلوه‌گر شود که این رساله‌ها لابد محتوای علمی ضعیفی دارند. در حالی که اهمیت رساله، خود به عنوان یک "کلیت" بسیار بالاتر از یک یا دو مقاله‌ای دیده می‌شود که از آن استخراج می‌شود. در برنامه درسی خود ما هم، همین قدر که ۲۰ الی ۲۴ واحد برای رساله در نظر می‌گیریم، نشان از توجه ما به کیفیت رساله است و اگر از ابتدا دفاع از رساله، منوط به استخراج مقاله‌ای از آن شده، صرفاً به این دلیل بوده است که (لااقل بخشی از آن) در معرض یک روند داوری استاندارد (که عموماً در مجلات معتبر علمی، مرعی است) قرار گیرد و همین نگرش‌ها- نواختن سرنا از سر گشاد آن- باعث می‌شود به دانشجو خط بدهیم که تا می‌تواند "مقاله چاپ کند" و چون خیالمان از این بابت راحت شد، او را مجاز به نوشتن "رساله" می‌دانیم. دانشجو هم که خیالش از بابت چاپ مقاله راحت شده است، ترجمه مقاله را با مقدماتی به خورد "رساله" می‌دهد و گاهی اگر چند مقاله و به خصوص مقاله-های متنوع داشته باشد، آن‌ها را زینت‌بخش "فصول" مختلف رساله می‌کند و در اواخر کار، تعجیل چنان است که در مواقعی از یکسان-کردن "نمادها" و اصطلاحات هم غفلت می‌کند!

خوب! یک بار دیگر به هدف‌های کارهای خود عمیقاً بیندیشیم و اگر لازم است تغییری در مشی خود بدهیم!

پیام رئیسی انجمن آمار ایران به مناسبت روز ملی آمار و برنامه‌ریزی

به نام خداوند جان آفرین
حکیم سخن در زبان آفرین

از اینکه فرصت دیگری برای عرض شادباش روز ملی آمار و برنامه‌ریزی به همه علاقه‌مندان و شاغلان علم بالنده آمار فراهم شده است، خدای را شاکرم.

علم آمار روز به روز شکوفاتر و بر جایگاه آن برای به خدمت گرفته شدن در همه عرصه‌ها افزوده می‌شود؛ اما مهمترین نقش آن، هم‌چنان در برنامه‌ریزی در همه مقیاس‌ها از خرد و کلان است. این علم به ما می‌آموزد که چگونه با هزینه کم و در زمان اندک، نقشه راه هر طرح کوچک و بزرگ را فراهم آوریم، نقص‌ها و ضعف‌های برنامه‌های در حال اجرا را رصد کنیم و به قدر وسع، راه‌های انجام بهینه پروژه‌ها را بیابیم.

باز هم باور دارم که تک به تک وظیفه داریم که در هر موقعیتی که هستیم سطح دانش خود را از این علم، فراتر ببریم، به درک بهتر

در میان دانشمندان آن دوره، بی‌نظیر است. وی نه فقط یکی از بزرگترین مفاخر ایران، بلکه یکی از بزرگترین مفاخر دنیای علم و تحقیق است و با ملاحظه جمیع جهات می‌توان به تحقیق، او را از زمره دانشمندان بزرگی دانست که تاکنون پا به عرصه وجود گذاشته‌اند.

بیرونی، ریاضیدانی بود زبردست و مبتکر که علوم هیئت و نجوم و فیزیک عصر خود را به حد کمال می‌دانست و در تاریخ و جغرافیا و گاه‌شماری و زبان‌شناسی تبحر داشت. وی تقریباً در همه علوم متداول زمان خود به استثنای کیمیا^۱ به تحقیق می‌پرداخت. گذشته از این‌ها سیاح زیرک و نکته‌سنجی بود که سنن و عقاید ملل دیگر را می‌نگریست و با بی‌طرفی و بدون تعصب، درباره آن‌ها قضاوت می‌کرد... مذهب شیعه داشت؛ ولی مردی آزادفکر و عاری از تعصب بود. با لهجه ایرانی خوارزم، تربیت یافته بود و زبان فارسی را در محاوره به کار می‌برد. به علت امکانات فراوان علمی زبان عربی، مدافع آن بود و ترجیح می‌داد که در آثار علمی خود از زبان عربی استفاده کند. با این-حال، یکی از کتاب‌های علمی خود یعنی "التفهیم الاوائل صناعه التنجیم" را، هم به زبان فارسی نوشته است هم به زبان عربی. نوشته-اند که بیرونی، علاوه بر زبان فارسی و زبان عربی زبان‌های سغدی و ترکی و سریانی و عبری را نیز می‌دانسته است. استاد ابوریحان این کتاب (التفهیم) را به خواهش ریحانه بنت‌الحسین خوارزمی با اسلوب و روشی که بهتر و برتر از آن تصور نمی‌شود، تألیف کرد. استاد ابوریحان، خود این کتاب را به هر دو زبان فارسی و عربی نوشته؛ به این طریق که نخست، آن را به فارسی یا عربی تألیف فرموده و سپس عیناً به زبان دیگر نقل کرده است و به‌حدی در این کار، مهارت و استادی به کار برده است که تمیز اصل از ترجمه دشوار می‌نماید؛ تا جایی که بعضی پنداشته‌اند که هر کدام تألیفی است مستقل، بدون اینکه ترجمه دیگری باشد."

به نظر دیگر نیازی به افزودن هیچ کلمه‌ای به این توصیف مختصر ابوریحان و شیوه کار او از قول استاد ابوالقاسم قربانی نباشد. البته بعضی از جملات، به نقل از استاد جلال‌الدین همایی در مقدمه طبع فارسی کتاب "التفهیم" است. خود استاد قربانی کتابی مستقل نیز درباره بیرونی با عنوان "بیرونی‌نامه"^۲ دارد.

حال در همین رابطه، این سؤال مطرح می‌شود که اگر مندرجات رساله‌ای به هر تقدیر، مورد توجه کسی باشد که زبان فارسی نمی‌داند، چه اتفاقی می‌افتد؟ در پاسخ می‌گویند که چنین اشخاصی را می‌توان به مقاله‌هایی که از رساله استخراج شده‌اند، ارجاع داد و این‌جاست که جان کلام آشکار می‌شود. به عبارت دیگر معلوم می‌شود که ما در واقع جای اصل و فرع را با هم عوض کرده‌ایم؛ یعنی اینکه رساله را فرع و

^۱ - بیرونی نامه، تحقیق در آثار ریاضی استاد ابوریحان بیرونی، پژوهش و نگارش ابوالقاسم قربانی، انتشارات انجمن آثار ملی، ۱۳۵۳، تهران

متولد شد. در سال ۱۹۳۶ به دانشگاه تسینگ‌هوا^{۱۳} راه یافت و در سال ۱۹۴۰ در رشته ریاضی، فارغ‌التحصیل شد. در بنبوئه جنگ با ژاپن، دانشگاه‌های اصلی ناحیه تیان‌جین-پکن^{۱۴} به شهر کانمینگ^{۱۵} واقع در جنوب غرب چین منتقل و در دانشگاه متحد ملی جنوب غرب ادغام شدند و چانگ در این دانشگاه با موقعیتی شبیه یک استادیار، مشغول به کار شد. در این دوره، ابتدا به مطالعه نظریه اعداد با لوکنگ‌هوا^{۱۶} و سپس نظریه احتمال با پائولوسو^{۱۷} پرداخت. کای‌لای در سال ۱۹۴۴ برنده بورس تحصیلی پرمقاصی "بخشش شورش مشتزنان" جهت ادامه تحصیل در ایالات متحده گردید و در دسامبر سال ۱۹۴۵ وارد دانشگاه پرینستون^{۱۸} شد. او در سال ۱۹۴۷ موفق به اخذ درجه دکترا از این دانشگاه، تحت راهنمایی هارالد کرامر^{۱۹} شد. عنوان رساله دکتری وی، "پیرامون بیشینه مجموع‌های جزئی دنباله‌های متغیرهای تصادفی مستقل"^{۲۰} بود.

بعد از آن، چانگ، سمت‌های آموزشی مختلفی را در دانشگاه‌های شیکاگو، کلمبیا، کالیفرنیا، کرنل و سیراکیو^{۲۱} بر عهده داشت. در سال ۱۹۶۱ به دانشگاه استنفورد رفت و تا بازنشستگی خود در سال ۱۹۸۸، در آنجا ماند. او در سال‌های فعالیت و خدمتش در دانشگاه‌ها و مؤسسات مختلف با شخصیت‌های بسیاری همچون جورج. ا. میلر^{۲۲} ملاقات کرد. جورج. ا. میلر در آن زمان، عضو^{۲۳} انجمن علمی آمار ریاضی بود.

چانگ، یکی از بدعت‌گذاران در علم احتمال بود و تحقیقات وی در زمینه‌هایی همچون مجموع متغیرهای تصادفی مستقل، زنجیره‌های مارکوف زمان‌پیوسته، زمان بازگشت در فرایندهای مارکوف، نظریه پتانسیل احتمالی، گردش‌های براونی و قضیه‌های پیمانه‌ای^{۲۴} برای معادله شرودینگر^{۲۵}، تأثیرات شگرفی در زمینه‌های مختلف علم احتمال داشته است. وی در مدت ۷۰ سال، ۱۳۳ مقاله در مجلات مختلف به چاپ رساند. منتخبی از کارهای او اخیراً توسط وولد-سایتیفیک^{۲۶} به مناسبت نودمین سالروز تولدش به چاپ رسیده است. علاوه بر مقالات تحقیقاتی، یازده کتاب نوشته‌شده توسط وی نیز در زمینه احتمال،

دانسته‌های موجود خود همت گماریم و به‌ویژه تلاش کنیم آنچه را که از آمار می‌دانیم در محیط خود به بهترین وجه به کار گیریم و مهم‌تر این که در حد و توان خود به شناخت عموم از این علم به هر وسیله ممکن، از گفتار و نوشتار، بیفزاییم و برداشت‌های نادرست یا سوء استفاده‌های احتمالی از این علم فراگستر را تصحیح کنیم یا به دیگران توضیح دهیم.

خوشحالم اعلام کنم در یک سال گذشته، به همت اعضا، انجمن آمار ایران گام‌هایی به جلو برداشته است؛ اما انجمن همچنان به تلاش بیشتر اعضا، و به‌خصوص نمایندگان انجمن، برای جذب عضوهای بیشتر نیاز دارد. همچنین ضروری است که بر جهد و جدیت خود برای فعال‌تر کردن انجمن در همه زمینه‌هایی که منجر به بهبود و ارتقای وضعیت انجمن در جامعه می‌شود اضافه کنیم و فراتر این که برای بهره‌گیری از توان انجمن برای کمک به پیشرفت کشور و زندگی بهتر، همگان بیشتر بکوشیم.

برای همه، آرزوی تندرستی و شادکامی داشته، همکاران را به شرکت فعال در دهمین کنفرانس آمار ایران در تابستان ۸۹ فرا- می‌خوانم و امید دیدار همگان را در این کنفرانس دارم.

در گذشت کای لای چانگ

مترجم: ساناز ریواز، دانشجوی دکتری ریاضی کاربردی^۱

کای لای چانگ، یکی از احتمال‌دانان پیش‌تاز نیمه دوم قرن بیستم و استاد بازنشسته ریاضی دانشگاه استنفورد^۲، در اول جوئن سال ۲۰۰۹ در ۹۱ سالگی درگذشت. بازماندگان او، سه فرزند با نام‌های دنیل^۳، ماریلیدا^۴، گرینا^۵ و چهار نوه با نام‌های آکس^۶، آدم^۷، دیویسون^۸ و ونسا^۹ هستند.



وی در سال ۱۹۱۷ در شانگ‌های^{۱۰} چین با تباری از هنگ‌ژو^{۱۱} در استان ژجیانگ^{۱۲}

^۱ - این مقاله ترجمه و تلخیصی از مطلب منتشر شده در سایت دانشگاه کالیفرنیا به آدرس: <http://math.ucsd.edu/~willams/chung/obit.pdf> است.

^۲ - Stanford

^۳ - Daniel

^۴ - Marilda

^۵ - Corinna

^۶ - Alex

^۷ - Adam

^۸ - Davison

^۹ - Vanessa

^{۱۰} - Shanghai

^{۱۱} - Hungzhou

^{۱۲} - Zhejiang

^{۱۳} - Tsinghua

^{۱۴} - Beijing - Tianjin

^{۱۵} - Kunming

^{۱۶} - Lo-Keng Hua

^{۱۷} - Pao - Lu Hsu

^{۱۸} - Princeton

^{۱۹} - Harald Cramer

^{۲۰} - On the maximum partial sum of Sequences of Independent Random Variables

^{۲۱} - Syracuse

^{۲۲} - George A. Miller

^{۲۳} - Fellow

^{۲۴} - Gauge theorems

^{۲۵} - Schrodinger

^{۲۶} World Scientific

عنوان "از فرایندهای مارکوف تا حرکت‌های براونی و فراتر از آن"، در ۱۳ تا ۱۶ ژوئن سال ۲۰۱۰ در چین، برای بزرگداشت یاد و خاطره چانگ برگزار خواهد شد.

میل و رغبت او برای زندگی به همراه حس کنجکاوی و برای هر کسی که او را می‌شناخت، آشکار بود. کای‌لای، علاوه بر ریاضیات، علاقه زیادی نیز به فرهنگ داشت. از آن‌جا که او در فرهنگ چینی کلاسیک رشد یافته بود، با ادبیات و ساختار زبان چینی نیز آشنایی بسیاری داشت. به گفته خانواده‌اش، چانگ در مسافرت‌های زیادی که از سال ۱۹۷۹ به بعد به چین داشت، همواره به دنبال احیای مقام نویسندگان، شاعران، نقاشان و خطاطان بود. تعصب و علاقه او به فرهنگ، تنها محدود به وطنش نبود؛ کای‌لای در مسافرت‌های متعددش، همواره به دیدن مناطق و مناظر تاریخی، فرهنگی و طبیعی می‌پرداخت. دانش گسترده او در ادبیات و موسیقی، بسیاری را شگفت‌زده می‌نمود.

چانگ به زبان‌های مختلفی صحبت می‌کرد و به‌خصوص، تمایل زیادی به تمرین و یادگیری زبان ایتالیایی داشت؛ تا جایی که در زمان بازنشستگی‌اش به آموختن آن پرداخت.

در پایان باید گفت که از شناخته‌شدن و شهرت یافتن کای‌لای چانگ به‌خاطر الهام‌بخشی‌ها، راهنمایی‌ها و گفت و شنودهای متعهدانه‌اش در طول سالیان، بسیار سپاسگزار و خوشحال هستیم. او یکتا و به-یادماندنی بود؛ فقدان او احساس خواهد شد...

اطلاعیه

تمدید مهلت ارسال مقالات دهمین کنفرانس بین‌المللی آمار ایران

نظر به درخواست‌های رسیده به هیئت مدیره انجمن آمار ایران و مسئولین کنفرانس برای تمدید آخرین مهلت دریافت مقاله‌ها، کمیته علمی دهمین کنفرانس آمار ایران در آخرین جلسه خود تاریخ پذیرش مقاله کامل را تا ۳۰ بهمن ماه ۸۸ تمدید نمود.

لازم به ذکر است که این مهلت، به هیچ عنوان مجدداً تمدید نخواهد شد.

حسین جباری‌خامنه

دبیر دهمین کنفرانس آمار ایران

بسیار تأثیرگذار بوده‌اند. لازم به ذکر است که چانگ به دلیل نگارش زیبا، رسا و دقیق همواره مورد توجه بسیاری بوده است. کتاب "مقدمه‌ای بر نظریه احتمال" وی که هم‌اکنون به چاپ سوم رسیده، از جمله منابع پرکاربرد برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی است. همچنین کتاب "نظریه مقدماتی احتمال و فرایندهای تصادفی" او که تاکنون به زبان‌های انگلیسی، چینی، آلمانی، فارسی، روسی و اسپانیایی ترجمه شده است، از جمله منابع درسی مشهور دوره کارشناسی است.

چانگ نزدیک به ۴۰ سال به تدریس احتمال پرداخت و در این مدت، ۱۴ دانشجوی دکترا را هدایت نمود. علاقه، شور و اشتیاق وی در زمینه ریاضیات به اندازه‌ای بود که در کلاس‌ها و ارائه‌های تحقیقاتی او کاملاً واضح و مشهود بود. دوستان و همکاران وی، هنوز سوالات انگیزه‌آفرین او را که به وسیله تلفن، نامه و فکس در این اواخر و حتی به طور حضوری مطرح می‌کرد، به یاد دارند.

در سال ۱۹۸۱، کای‌لای به همراهی رونالد گتور^۱ و ایرهان کینلار^۲، سمیناری را در فرایندهای تصادفی پایه‌گذاری نمودند. این سمینارها به دلیل کمبود تعداد سخنرانی‌های رسمی و در عین حال، در نظر گرفتن زمان زیادی برای بحث‌های غیر رسمی و برگزاری جلسات مباحثه پیرامون مسائل تحقیقاتی، تا به امروز نیز به صورت سالانه برگزار می‌شوند. در سال ۱۹۸۷، در این سمینار که در دانشگاه پرنستون برگزار شد، از کای‌لای چانگ و گیلبرت هانت که به زمان بازنشستگی خود نزدیک می‌شدند، تقدیر به عمل آمد. در میان شرکت‌کنندگان سمینار، کلود دلچری^۳، پل آندره میر^۴ به چشم می‌خوردند که برای برای قدردانی از چانگ و هانت به علت تأثیرات فراوان بر مدرسه احتمال فرانسه، از فرانسه به سمینار آمده بودند. سمینار مذکور در سال ۲۰۱۰ نیز به میزبانی دانشگاه مرکزی فلوریدا در ۱۱ تا ۱۳ مارس برگزار خواهد شد. در این سمینار نیز مراسم یادبودی در ارتباط با نقش و جایگاه چانگ در علم احتمال برگزار می‌شود.

کای‌لای، نقش مهمی در گسترش نظریه احتمال در سال‌های بعد از انقلاب فرهنگی (۱۹۷۶-۱۹۶۶) در وطنش چین داشت. سفر او به چین در سال ۱۹۷۹ در واقع، نقطه شروعی برای ایجاد ارتباط میان احتمال‌دانان چینی و غربی بود. بعد از آن، چانگ بارها از چین دیدن کرد و سخنرانی‌ها و کلاس‌های کوتاه‌مدت مختلفی برگزار نمود. علاوه بر آن، دانشجویان چینی را جهت یافتن موقعیت‌های ادامه تحصیل در ایالات متحده، یاری می‌نمود. او در دانشگاه‌های آسیایی مختلفی به عنوان ممتحن خارجی حضور داشت. از آن جمله می‌توان به دانشگاه ملی سنگاپور اشاره نمود. لازم به ذکر است کنفرانسی با

^۱ - Ronald Getoor

^۲ - Erhan Cinlar

^۳ - Claude Dellacherie

^۴ - Paul - Andrel Meyer

^۵ - Jacques Neveu

با استادان برجسته معاصر ایران ادامه گفتگو با پروفسور محمدرضا مشکانی

زیر نظر فیروزه ریواز

- به نظر می‌رسد، صرف نظر از مقاله‌های علمی، در تألیف کتاب، چندان جدیت نشان نداده‌اید. ممکن است علت آن را بیان کنید.

همان‌طور که گفتیم استاندارد من برای تألیف کتاب، قدری سخت‌گیرانه است. به نظرم می‌رسد که کتاب تألیفی باید به گونه‌ای تمایز خود را با کتاب‌های دیگر نشان دهد؛ به‌طوری‌که بدون دیدن اسم مؤلف بتوان گفت این اثر مال کیست. چنین استانداردی باعث می‌شود که از تقلید و دوباره‌نویسی مطالب کتاب‌های دیگر پرهیز شود. مدت‌های مدید نتوانستم خودم را قانع کنم که کتابی درباره‌ی سری‌های زمانی بنویسم که از کتاب باکس و جنکینز بهتر باشد و اگر بهتر نمی‌توانم بنویسم چرا بنویسم؟ وقت و انرژی‌ام را صرف فعالیتی دیگر مانند پژوهش می‌کنم. دلیل کمی کتاب‌های تألیفی من از این بابت است.

- تألیف کتاب در ایران با چه چالش‌هایی روبروست؟

کتاب‌های تألیفی به جز تعدادی معدود، بیشتر تقلیدی از کتاب‌های خارجی است. تألیف کتاب، نیازمند زمان درازی است که مؤلف اندیشه‌هایش را در قالب دلخواه خود بریزد و با تدریس آن در کلاس‌ها، مشکلات و ابهام‌هایش را رفع کند. چنین فرایندی را در ایران نمی‌بینیم. خیلی سریع و در زمان کوتاه، کتاب نوشته می‌شود و بدیهی است که آن کتابی را که انتظار می‌رود نداشته باشیم. دیگر آن‌که کتاب‌ها باید تا حدودی از پژوهش‌های مؤلف بهره‌مند باشند، حال آنکه کتاب‌هایی می‌بینیم که مؤلف آن‌ها با اندک تجربه‌ی تدریس و بهره‌گیری از کتاب‌هایی که خوانده است، آن‌ها را می‌نویسد. اشکال سوم، نبود نقد سازنده است. نقد می‌تواند هم به نویسنده و هم خوانندگان کمک کند تا سره را از ناسره باز شناسند. متأسفانه ما نقد منظم از کتاب‌های ترجمه و تألیفی نداریم؛ اگر هم نقدی به عمل آید، به واسطه‌ی نبود فرهنگ نقد، بیشتر به عناد شخصی تعبیر می‌شود.

- برگردیم به تدریس؛ در تدریس آمار از داده‌های واقعی نیز در مثال‌ها و مسئله‌ها استفاده می‌کنید؟ دلیل‌های استفاده یا عدم استفاده را بیان فرمایید.

استفاده از داده‌های واقعی در مثال‌ها و مسئله‌ها مشکلی را پیش می‌آورد. داده‌های واقعی آنچنان که در مثال‌های کتاب‌ها می‌بینیم

شسته، رفته و سرراست نیستند. ممکن است توزیع ناجوری داشته باشند؛ ممکن است داده گمشده داشته باشند؛ ممکن است از توزیع‌های آمیخته، نتیجه شده باشند. استفاده از این‌گونه داده‌ها روال عادی تدریس و زنجیره استدلال در تدریس روش‌های آماری را مختل می‌کند. اگر بخواهیم روشی را به دانشجوی در نیم ساعت یا یک ساعت درس دهیم و با مثالی آن را روشن سازیم با داده واقعی ممکن است ساعت‌ها طول بکشد؛ زیرا باید ابتدا مشکلاتی را که گفتیم بررسی کنیم و وقتی که مطمئن شدیم که داده‌ها با مفروضات می‌خوانند، تازه به تدریس روش بپردازیم. به این دلیل من در تدریس اغلب از داده‌های واقعی استفاده نمی‌کردم. اما برای آنکه دانشجویان از این مشکلات غافل نباشند، در مسئله‌ها و پروژه‌های تحصیلی، آن‌ها را وامی‌داشتم که با داده‌های واقعی کار کنند.

کار کردن با داده‌های واقعی نیاز به اشراف و آگاهی از جنبه‌های مختلف علم آمار دارد و کار آسانی نیست. از همین رو، دیوید کاکس آمارشناس مشهور انگلیسی، کتاب کوچکی با عنوان "مثال‌ها و مسئله‌های آمار کاربردی" فراهم کرده که شامل ۲۰ کاربرد واقعی است. در آن‌جا می‌بینیم که برای حل یک مسئله، شاید لازم باشد همه دانش آماریمان را صرف کنیم. این کتاب را چند بار در کنار درس‌های آمار کاربردی به دانشجویان درس دادم تا ارزش تحلیل داده‌های واقعی را درک کنند. علی‌رغم باور عمومی، من برآنم که اول باید دانش لازم را با ابزارهای ساده فرا گرفت و به تدریج به سمت پیچیدگی و حالت‌های مشکل رفت. معلم من شیل رسل، مؤلف کتاب مدل‌های خطی می‌گفت: "شما ضرب را با ۶۹۸۴۹×۲۴۷۵۳ یاد نمی‌گیرید؛ بلکه با ۲×۲ و ۳×۳ شروع می‌کنید".

- با توجه به سابقه طولانی تحصیل، کار و تدریس در رشته آمار، وضع گذشته، حال و آینده آمار را در ایران به‌طور کوتاه، مقایسه کنید.

در گذشته‌ای که ما شروع کردیم، تحصیلات دانشگاهی بیشتر کسب فرهنگ و علم بود و چندان به کاربرد آن توجهی نمی‌شد. اما امروزه به خاطر تغییراتی که در جوامع رخ داده و به خاطر رقابت‌های زیاد، کسب علم، بیشتر برای آماده شدن برای ورود به بازار کار و کسب درآمد است. از این رو باید تحصیل، کارورزی، تدریس، پژوهش و مشاوره و هر فعالیت دیگر با توجه به این نکته جهت‌گیری کنند. پس باید مطابق با نیازهای جامعه پیش رفت و آنچه را بازار تقاضا دارد، عرضه کرد. اما این کار هم بدون فراهم آوردن مقدمات و پیش‌نیازها میسر نیست. از این رو باید تعادلی بین علم برای علم و علم برای عمل برقرار کرد. گاهی در سال‌های اخیر، برخلاف سال‌های دانشجویی ما، به کاربردی بودن آموخته‌ها تأکید بیش از حد می‌شود. من این افراط را دوست ندارم و معتقدم که اگر کسی مبانی علمی نظری یک رشته را با

کردی کارورزی و تمرین کاربردها فرا گیرد، بهتر می‌تواند مفید واقع شود.

• **پیشرفت علم آمار را در ایران چگونه ارزیابی می‌کنید؟**
خوشبختانه علم آمار در ایران پیشرفت قابل ملاحظه‌ای داشته است و قسمت مهم این پیشرفت در دو دهه اخیر صورت گرفته است. اگر آمار را به عنوان ارمغان فرهنگ غربی با دیگر ارمغان‌های آن مانند روانشناسی، جامعه‌شناسی و ... مقایسه کنیم، می‌بینیم با توجه به قدمت آن رشته‌ها در ایران، رشد علمی آمار بسیار سریع‌تر بوده است.

• **آیا توصیه‌هایی برای جهت‌یابی این پیشرفت دارید؟**
اندک اندک بازار کار به حالت اشباع می‌رسد و برای آنکه در بازار رقابتی آینده چه در داخل و چه در خارج، جایی را بتوانیم به خود اختصاص دهیم، طبیعی است که باید همواره گذشته را نقد و برای آینده نقشه داشته باشیم. توصیه من برای تعیین نقشه راه آینده، آن است که از پراکندگی گذشته درس بگیریم و صرفاً همه‌فن‌حریف که اغلب ناکارا است، بار نیاوریم؛ بلکه به سوی تخصصی‌شدن برویم. منظور من در سطوح بالاتر مانند کارشناسی‌ارشد و دکتری است، وگرنه دوره کارشناسی باید جامعیت داشته باشد تا دانشجویان بتوانند زمینه مورد علاقه خود را کشف کنند. به طور مشخص مایلیم پس از این، فارغ‌التحصیلان دکتری ما افرادی باشند که در عین حال که تسلط خوب به مبانی و کاربردهای آمار دارند، در یکی از زمینه‌های کاربردی متخصص به معنی واقعی کلمه باشند. مثلاً، یکی ممکن است با کاربرد آمار در زمینه جامعه‌شناسی یا هواشناسی یا کشاورزی جایی برای خود در جامعه علمی احراز کند. این امر به آن معنی است که از پراکنده‌کاری و پژوهش در زمینه‌های مختلف که نمی‌تواند چندان عمیق باشد، خودداری و در یک زمینه، متمرکز باشد.

• **چه شاخه‌هایی از آمار در دنیا بیشتر در حال رشدند؟**
در چند سال گذشته رشته‌های آمار زیستی، آمار محیط زیست و در زمینه نظری، آمار بیزی بیشتر توجه پژوهشگران را جلب کرده است، در عین حال که آن جریان اصلی نیز راه خود را می‌رود.

• **مهمترین چالش تدریس و پژوهش در آمار در کشور در حال حاضر چیست؟**

به نظر من مهم‌ترین چالش ما در دوره کارشناسی، بی‌علاقگی دانشجویان در سال‌های اول است؛ زیرا بدون آنکه خود با اشتیاق این رشته را انتخاب کرده باشند، با اکراه وارد شده‌اند. این دانشجویان تا زمانی که دریابند چه پتانسیلی در این رشته نهفته است، سال‌های گرانمایی را از دست می‌دهند و این ضعف پایه به سال‌های بالاتر نیز

کشیده می‌شود. چالش پژوهش که در دوره تحصیلات تکمیلی مطرح است، مسئله نیاز مالی دانشجویان و اشتغال آن‌ها به برخی کارها مانند تدریس است که مانع از تمرکز بر روی تحصیل و پژوهش می‌شود. برخی دانشجویان، سال‌ها تحصیل را ادامه می‌دهند و در این بین، انگیزه خود را از دست می‌دهند و این امر باعث عدم کارایی گروه‌ها در فارغ‌التحصیل کردن بهنگام می‌شود.

• **مهمترین چالش آمار در دنیا چیست؟**

مهم‌ترین چالش آمار در دنیا پاسخگویی به نیازهای پژوهشگران رشته‌های مختلف اعم از علوم فیزیکی، انسانی و اجتماعی است. این



امر باعث شده است که برخی از متخصصان این رشته‌ها آستین بالا زده و نیاز خود را برطرف سازند. به طوری که رشته‌های فراوانی هم‌اکنون در دانشگاه‌ها دایر شده است که زیربنای اصلی آن‌ها احتمال و آمار است؛ اما نام دیگری را که از کاربرد این علوم

در یک رشته ناشی می‌شود برخوردارند. مثلاً وقتی از من خواستند که سرفصلی برای درس سری‌های زمانی در مؤسسه ژئوفیزیک دانشگاه تهران بنویسم، همکاری که این تقاضا را داشت، یک کتاب در اختیار من گذاشت که بدانم دانشجویان به چه مباحثی نیاز دارند. دیدم که کتاب درباره زمین‌لرزه و مباحثی از قبیل زمین‌مغناطیس و غیره است؛ اما بیشتر مطالب به زبان فرایندهای تصادفی نوشته شده است که کاربرد آن‌ها همان تحلیل سری‌های زمانی است. اگر آمارشناسان به نیاز این رشته‌ها توجه نکنند و در برج عاج خود بنشینند، در آینده مشکل پیش خواهد آمد. این افراد چندان به مبانی درست توجه ندارند و تنها به نیازهای خود از کاربرد آمار در رشته تخصصی‌شان علاقه دارند و گاهی هم خطاهای فاحش دارند.

• **به نظر شما آیا فراوانی انواع نرم‌افزارهای آماری تقاضا برای کمک‌گرفتن از آمارشناسان را کاهش خواهد داد؟**

خیر. نرم افزارها برای افراد متخصص، کمک‌هایی ارزنده‌اند؛ ولی برای کسانی که اصول را نمی‌دانند بسیار خطرناک‌اند. اگر به سابقه نرم‌افزارهایی که امروزه بیش از همه به کار گرفته می‌شوند نگاه کنید، خواهید دید که سازندگان آن‌ها نیز متخصصین آماری نیستند. حتی SPSS را که قدیمی‌ترین آن‌هاست و از نامش پیداست که برای علوم اجتماعی است (Programs for Social Sciences Statistical)، ابتدا یکی از استادان آمار، به گمانم از دانشگاه UCLA نوشته است.

در این زمینه که نرم افزار نمی‌تواند جای آدم متخصص را بگیرد، خطرات جالب دارم که به یکی از آن‌ها اشاره می‌کنم. زمانی فردی از

برنامه‌های دوره کارشناسی نسبتاً خوب‌اند؛ اما جای بهبود و اصلاح دارند. باید دید هدف از تربیت کارشناسان چیست. اگر به عنوان فرد فرهیخته به آن‌ها بنگریم، زیاد تفاوت ندارد که چه می‌خوانند؛ همین-قدر که خوب بخوانند کافی است. اما اگر به عنوان فردی کارشناس در یک سازمان یا مؤسسه‌ای بشود به آن‌ها نگاه کنیم، باید برنامه‌ها هدف‌دار و متمرکز به هدف کلی تربیت افراد کارشناس بشود. این امر مستلزم تغییرات اساسی در برنامه است.

• به نظر شما، یک برنامه خوب در دوره کارشناسی باید چه مشخصاتی داشته باشد؟

در صورتی که مشق دوم افراد نامبرده در پرسش قبلی مورد نظر است، به نظر من هر دانشجوی کارشناسی آمار باید در سه زمینه زیر دانش جامع و کافی کسب کند. بقیه برنامه دوره می‌تواند به تناسب دانشگاه و امکانات و استادان، تغییراتی داشته باشد:

- (۱) اصول روش تحقیق و گردآوری داده‌های آماری قابل اعتماد شامل روش‌های نمونه‌گیری و طرح آزمایش‌ها و تحلیل آن‌ها.
- (۲) زرادخانه روش‌های آماری شامل برآورد، آزمون فرض، رگرسیون و چند متغیره.
- (۳) فنون ارتباطات فردی و همکاری با سایر پژوهشگران و نرم-افزارهای رایانه‌ای آمار.

• در کارشناسی‌ارشد و دکتری چگونه؟

کارشناسی‌ارشد ادامه طبیعی کارشناسی با محدودکردن زمینه کار و عمق‌بخشیدن به دانش آماری است. در انتخاب دانشجو باید سخت-گیری بیشتر به عمل آید و دانشجویان مستعد و زمینه قوی علمی به این دوره‌ها راه یابند.

در دوره کارشناسی ارشد، بهتر است که دانشگاه‌های مختلف با توجه به امکانات خود و علایق استادان، نوعی تخصص را شکل دهند؛ زیرا با گستردگی مباحث آمار و کمی واحدهای درسی در دوره کارشناسی و دکتری امکان ندارد که بتوان فردی جامع‌العلوم بار آورد.

• از تجربه‌های شرکت در سمینارها و کنفرانس‌های داخلی و بین‌المللی تان بگوئید.

اولین تجربه من برای شرکت در سمینارهای بین‌المللی آمار، اجلاس مؤسسه بین‌المللی آمار در هلند بود که با ارائه مقاله‌ای در انجمن برنولی در آن شرکت کردم. خاطره خوش آن باعث شد که بعد از آن در بسیاری از کنفرانس‌های علمی آمار شرکت کنم و مقاله ارائه دهم. آخرین آن‌ها در سیدنی استرالیا بود که آن هم بسیار برایم جالب بود. ضمناً در بسیاری از کنفرانس‌های داخلی مربوط به آمار، ریاضی، جامعه‌شناسی، هواشناسی، اقلیم‌شناسی و غیره شرکت داشته‌ام. در هیچ

دانشکده دندان‌پزشکی برای تحلیل داده‌های پژوهش خود از من کمک خواست. من هم به یکی از دانشجویان خوب که هم اکنون در یکی از دانشگاه‌های درجه اول کانادا استاد است، گفتم که این کار احتیاج به آنالیز واریانس دارد، برای ایشان انجام بده. آن فرد که تخصص دندان‌پزشکی می‌گذراند، پس از چند روز پیش من آمد و گفت که این تحلیلی که انجام داده‌اید با واقعیات کار من سازگار نیست. دیدم که حق با اوست، دانشجو از سر غفلت، جای متغیر مستقل و وابسته را در نرم‌افزار عوض کرده بود و نتیجه‌ای که به‌دست آمده بود، کاملاً از واقعیات دور بود. اگر از اصول کار، ناآگاه باشیم و تنها به نرم‌افزار تکیه کنیم، بعید نیست که از این دسته‌گل‌ها زیاد به آب دهیم!

• آینده گروه‌های آمار را چگونه می‌بینید؟

آینده گروه‌های آمار در صورتی که بتوانند ارتباط محکمی با سایر گروه‌هایی که پژوهش انجام می‌دهند برقرار سازند و به کمک آن‌ها بشتابند، بسیار خوب خواهد بود؛ وگرنه همین است که هست.

• چه راه‌هایی برای ایفای بهتر نقش گروه‌ها پیشنهاد می‌کنید؟

در واقع در سؤال قبل پیشنهادم را دادم. برای توضیح بیشتر باید گفت که هم‌اکنون تلاش و جنب و جوش عظیمی در دانشگاه‌ها و برخی مؤسسات برای انجام پژوهش و به‌ویژه پژوهش‌های کاربردی در جریان است. هیچ پژوهشی نیست که به گونه‌ای بی‌نیاز از کاربرست آمار باشد. برخی از پژوهشگران از سر غفلت وقت و انرژی و بودجه خود را صرف می‌کنند و به هدف مطلوب نمی‌رسند. آمارشناسان در این زمینه می‌توانند کمک‌های تعیین‌کننده‌ای برسانند. راز کار در این است که ارتباط برقرار سازند. در این زمینه، چیزی به خاطر رسید که ارزش گفتن دارد. زمانی که رشته‌های پزشکی از وزارت علوم جدا نشده بودند، یکی از همکاران پزشک از من پرسید، سطح معنی‌داری یعنی چه؟ گفتم چطور؟ گفت من یک دارویی با پایه گیاهی درست کرده‌ام و سال‌ها در بیمارستان سعادت‌آباد (شهید مدرس فعلی) آزمایش کرده‌ام، چربی خون را پایین می‌آورد. در یک کنفرانس در آلمان عرضه کردم، یکی پرسید با چه سطح معنی‌داری کاهش چربی معنی‌دار بوده است؟ نمی‌دانستم چه جواب دهم و گفتند پس نمی‌شود نتیجه کار شما را پذیرفت. ایشان چند سالی وقت گذاشته بود؛ اما بی‌فایده بود. اگر از ابتدا با یک آمارشناس کار می‌کرد، این وقت و انرژی هدر نمی‌رفت. ما بسیار سعی کردیم که داده‌های ایشان را از نو تحلیل کنیم؛ اما چون به درستی پژوهش را طراحی نکرده بود، توفیقی نیافتیم.

• برنامه‌های دوره کارشناسی را چگونه می‌بینید؟

وقت خودم را صرف تألیف کتاب، داوری مقاله‌هایی که از مجله‌های آماری فرستاده می‌شوند و مطالعه کتاب‌هایی که تاکنون فرصت نشده بود بخوانم، می‌کنم. زندگی معمولی و کارهای مربوط به خانه و خانواده هم هست.

• برنامه‌های آینده‌تان در زمینه تألیف و پژوهش چیست؟

قصد دارم یک کتاب مقدماتی در زمینه روش‌های آماری بیزی بنویسم که قابل استفاده کارشناسان آمار و سایر کسانی که علاقه‌مند به استفاده از این روش‌ها هستند باشد. کتاب "برآورد ناحیه‌های کوچک" اثر جان راثو را برای ترجمه در دست دارم که در زمینه نمونه‌گیری است؛ اما با نمونه‌گیری کلاسیک تفاوت دارد، از آن لحاظ که با مدل‌های آماری به‌ویژه روش بیزی ارتباط نزدیک دارد. در ضمن، به کار داوری مقاله‌ها و راهنمایی دانشجویان از راه دور نیز ادامه خواهم داد.

• درباره انجمن آمار ایران چه نظر دارید؟

انجمن آمار ایران انجمنی زنده، فعال و پویاست. سال‌های کودکی و نوجوانی را پشت سر گذاشته و باید در دوران جدید شاهد تولیدات علمی‌اش باشیم. به‌ویژه در جهت‌گیری تدریس، پژوهش و مشاهده آماری باید نقش فعال‌تری پیدا کند.

• درباره انتشارات انجمن چه ارزشیابی دارید؟

انتشارات انجمن نیز به تناسب سایر انجمن‌ها خوب است؛ اما با توجه به انسجام انجمن و تعداد زیاد فارغ‌التحصیلان دکتری در سال‌های اخیر، مجله انگلیسی انجمن (JIRSS) باید تدبیری بیندیشد که پویاتر شود و تعداد شماره‌هایش در سال بیشتر شود.

• برای پیشرفت بیشتر انجمن چه پیشنهادی دارید؟

پیشرفت انجمن در گروی عملکرد انجمن است. این عملکرد هم به اعضا وابسته است. اگر اعضا همت کنند و درگیر فعالیت‌های انجمن بشوند، به‌طوری که انجمن بتواند در جامعه علمی و اداری ایران نقش‌آفرین باشد، در برنامه‌های مختلف دولتی مشاوره بدهد، در ارزیابی فعالیت‌ها نقش داشته باشد، آینده خوبی در انتظارش است.

خبرنامه، برای جناب آقای پروفسور مشکانی آرزوی سلامتی روزافزون داشته و مراتب سپاس خود را برای مشارکت ایشان در تهیه این گزارش، اعلام می‌دارد.

کنفرانسی بدون ارائه مقاله نرفته‌ام. کنفرانس‌ها از آن نظر جالب‌اند که آدم، اندیشه‌های جدید کسب می‌کند و نیز نقص کار خود را می‌فهمد.

• از فعالیت‌های بین‌المللی، اگر داشته‌اید، صحبت کنید.
فعالیت‌های بین‌المللی من شامل دو دوره مشاوره برای سازمان ملل در زمینه آموزش آمار، یک دوره یک ماهه در کره جنوبی، یک دوره دو هفته‌ای در تهران و چهار بار فرصت مطالعاتی بوده است. در این فرصت‌ها در دانشگاه‌های جورجیا و تکزاس درس داده‌ام و با پژوهشگران همکار، به پژوهش پرداخته‌ام.

• به غیر از آمار به چه چیزهای دیگری علاقه‌مندید؟ علوم دیگر، ورزش، ادبیات، موسیقی، هنر؟

علاقه من به علوم دیگر از قبیل جامعه‌شناسی و جرم‌شناسی، به خاطر کارهایی بوده است که در این رشته‌ها به عنوان پژوهش‌های کاربردی آمار داشته‌ام. البته کشاورزی که جامع علوم کاربردی فیزیکی و زیستی است، جای خود را دارد. علاقه‌مندی‌های دیگر من ادبیات، موسیقی کلاسیک و تاریخ است.

• آیا توصیه‌ای برای دانشجویانی که می‌خواهند به رشته آمار وارد شوند، دارید؟

توصیه من به کسانی که می‌خواهند در رشته آمار تحصیل کنند آن است که غوره نشده، مویز نشوند. هر کاری مقدماتی را لازم دارد. قدری صبر و حوصله داشته باشند. در سال‌های اول، دروس پایه را عمیق و جامع بخوانند و فراگیرند، به ویژه درس‌های حسابان، ماتریس و احتمال. بعداً که با کاربردهای آن‌ها در آمار آشنا شوند، هم راحت‌تر خواهند بود و هم به درک عمیق‌تری دست خواهند یافت. اگر اهل این مباحث هستند، به این رشته وارد شوند، وگرنه شانس خود را در جای دیگر بیازمایند. معلم من می‌گفت که دو فرقه خطرناک‌اند، پزشکان کم‌دانش و آمارشناسان بی‌سواد.

• نقش افراد نامی در این زمینه برای علاقه‌مند کردن دانشجویان به آمار را چگونه می‌بینید؟

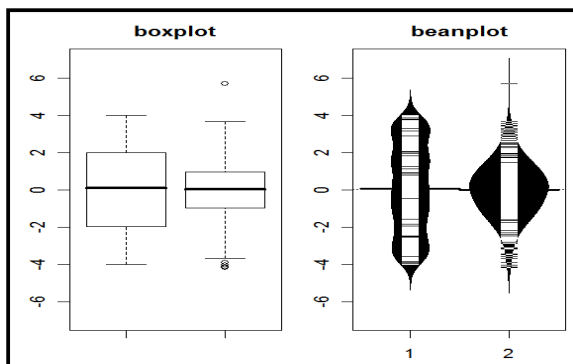
دانشجویان دوره‌های کارشناسی هنوز به آن مرحله نرسیده‌اند که از این افراد تأثیر بپذیرند؛ اما نقش دبیران آن‌ها می‌تواند تعیین‌کننده باشد. دانشجویان کارشناسی‌ارشد و دکتری هم که راه خود را انتخاب کرده‌اند، فقط در کیفیت کارشان می‌توانند تأثیر بپذیرند.

• اخیراً بازنشسته شده‌اید؛ وقت خود را چگونه صرف می‌کنید؟

حال به مثال زیر توجه کنید.

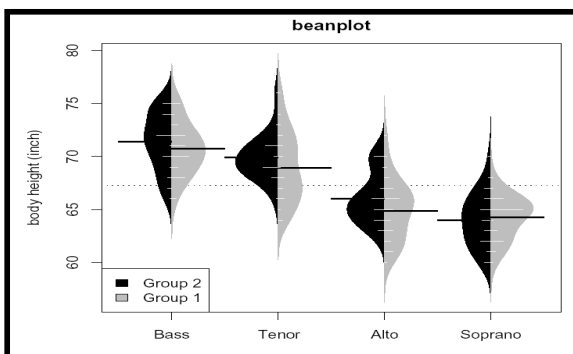
```
R> library("beanplot")
R> par(mfrow = c(۱, ۲), mai = c(۰.۵, ۰.۵, ۰.۵, ۰.۱))
R> uniform <- runif(۵۰۰, -۴, ۴)
R> normal <- rnorm(۵۰۰, ۰, ۱.۵)
R> ylim <- c(-۷, ۷)
R> boxplot(uniform, normal, ylim = ylim, main =
"boxplot")
R> beanplot(uniform, normal, ylim = ylim, main =
"beanplot")
```

واضح است که با این دستورها می‌خواهیم ۵۰۰ نمونه تصادفی از توزیع یکنواخت روی بازه (۴، -۴) و ۵۰۰ نمونه تصادفی از توزیع نرمال با میانگین صفر و واریانس ۱/۵ تولید نموده و سپس نمودارهای جعبه‌ای و لوبیایی مربوط به آن‌ها را رسم کنیم. همان‌طور که مشاهده می‌نمایید، در هر لوبیا چگالی تجربی داده‌های



مربوط به آن نیز رسم شده است. علاوه بر آن، در صورتی که داده‌ها شامل چند زیرگروه باشند، اطلاعات مربوط به هر گروه نیز به طور جداگانه در نمودار مشخص خواهد شد. شکل زیر، نمونه‌ای از این نمودار را که برای جامعه‌ای متشکل از دو زیرگروه رسم شده است، نشان می‌دهد.

برای آگاهی از سایر امکانات این بسته و مثال‌های بیشتر به همراه با



کدهای مربوطه می‌توانید به راهنمای بسته نرم‌افزاری، به آدرس <http://CRAN.R-project.org/package=beanplot> مراجعه نمایید.

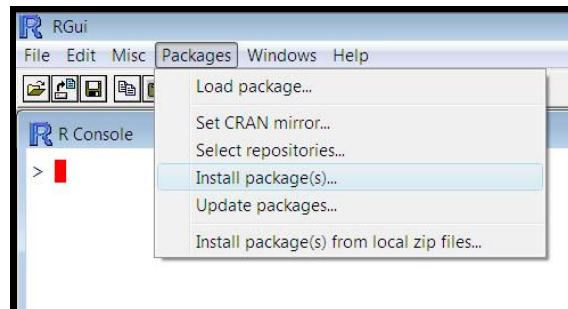
یک نرم‌افزار؛ یک طرفند

نمودارهای لوبیایی!

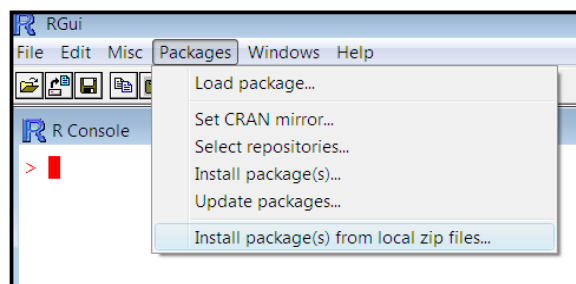
فرزانه صفوی منش

نمودارهای جعبه‌ای یکی از انواع نمودارهای آماری است که تقریباً همه ما با آن‌ها آشنا هستیم. اما شاید شما نیز با این عقیده موافق باشید که تفسیر این نمودارها برای غیر آماری‌ها (و حتی گاهی آماری‌ها!) دشوار بوده و برخی ویژگی‌های توزیع، به راحتی در آن‌ها قابل مشاهده نیست. نمودارهای لوبیایی! جایگزین مناسبی برای این نمودارها هستند. نام این نمودارها برگرفته از تشابه ظاهری آن‌ها با غلاف لوبیایی سبز است.

به کمک نرم‌افزار R قادر به رسم این نمودارها خواهید بود. بدین‌منظور، ابتدا بسته نرم‌افزاری با عنوان beanplot را نصب کنید. یادآوری می‌کنم که برای نصب هر بسته در R، دو راه، پیش رو خواهیم داشت. راه اول این است که پس از باز کردن نرم‌افزار R، از منوی package، وارد زیر منوی Install package(s) شده و



با طی مراحلی که پیش رویتان قرار می‌گیرد، بسته مربوطه را انتخاب کرده و منتظر بمانید تا نصب آن کامل شود. ناگفته نماند که در طول عملیات نصب، رایانه شما باید به اینترنت متصل باشد. راه دیگر آن است که از آدرس <http://CRAN.R-project.org/package=beanplot> فایل فشرده مورد نظر را دانلود نموده و سپس آن را از طریق زیرمنوی Install package(s) from local zip files... مشاهده می‌نمایید، فراخوانی کنید.



گفتگو با دانش آموختگان

گفتگو از: فرزانه صفوی منش

در این شماره به گفتگویی خواندنی با آقای محمد حبیبی دوست، دانش آموخته کارشناسی ارشد آمار که در حال حاضر مشغول فعالیت آماری در بازار کار هستند، می‌پردازیم. شما نیز می‌توانید در صورت آشنایی با این عزیزان، با معرفی ایشان به خبرنگار، امکان آشنایی علاقه‌مندان به آگاهی از کاربردهای آمار در زمینه‌های مختلف را فراهم سازید.

▪ لطفاً خودتان را معرفی بفرمایید.



محمد حبیبی دوست هشتم که سال ۷۵ وارد مقطع کارشناسی رشته آمار دانشگاه شهید بهشتی شدم و سال ۷۹ از این مقطع فارغ‌التحصیل شدم. پس از اشتغال به کار در یکی از مؤسسات تابعه وزارت بازرگانی، در سال ۸۱ وارد مقطع کارشناسی ارشد آمار محض دانشگاه علامه طباطبائی شدم و تابستان ۸۴ فارغ‌التحصیل شدم.

▪ در حال حاضر، در کدام سازمان و در چه زمینه‌ای مشغول به فعالیت هستید؟

در شرکت سایپا مشغول به کار هستم و در کنار آن پروژه‌هایی در زمینه آمار و تحلیل اطلاعات انجام می‌دهم که در این زمینه خاص، بیش از آنکه اهداف مالی را دنبال کنم، به دنبال کارآفرینی و شناساندن توانمندی‌های دانش آموختگان رشته آمار در حل مسائل واقعی جامعه هستم.

▪ توقع بازار کار از دانش آموختگان رشته آمار چیست؟

۱. توانمندی تحلیل مسائل با استفاده از نگرش سیستمی
۲. توانمندی نگرش کلان به داده‌های خام
۳. آشنایی با الفبای فرایند داده‌کاوی
۴. توانمندی بهره‌برداری عمومی از کامپیوتر به خصوص کار با نرم‌افزارهای گروه Office.
۵. دانش ابتدایی کار با شبکه‌های کامپیوتری و توانمندی کار با نرم‌افزارهای تخصصی رشته آمار در سطح بالا (SPSS، S+ یا SAS با توان نرم‌افزارنویسی در محیط آن،

۶. داشتن ایده‌های مدرن تحلیلی مانند هوش مصنوعی، یادگیری ماشین و شبکه‌های عصبی
۷. توانمندی در زبان انگلیسی عمومی (خصوصاً مکالمه، درک مطلب و ترجمه)
۸. سرعت یافتن راه حل مسئله از میان روش‌های حل مسئله در دانش آمار
۹. آشنایی با فنون برقراری ارتباطات اجتماعی در محیط کار
۱۰. حفظ ارتباط با دانشگاه

۱۱. صداقت و وفاداری نسبت به کارفرما
۱۲. آشنایی با اصول کارآفرینی در حوزه آمار و شاخه‌های مرتبط با آن.

▪ به نظر شما "دانشگاه" چگونه می‌تواند پتانسیل موجود در دانشجویان تازه‌وارد به دانشگاه برای یادگیری و مفید بودن در جامعه را به‌درستی هدایت کند تا شاهد سرخوردگی و ناامیدی بسیاری از آن‌ها در سال‌های آخر تحصیل نباشیم؟

- نوسازی سرفصل‌های دروس و انطباق آن‌ها با توقعات بازار کار
- افزایش تعداد پروژه‌های درسی برای آشنایی دانشجویان با کاربردهای آمار
- بهره‌ور ساختن دوره‌های کارآموزی
- ایجاد امکان ملاقات دانشجویان با کارآفرینان آمار
- بازدهی‌های علمی از مراکزی که از آمار در حل مسائل استفاده می‌کنند.

▪ دوره‌های کارآموزی برای دانشجویان آمار، چه نقشی خواهد داشت و با توجه به آشنایی شما با سازمان‌ها و ... این دوره‌ها چگونه باید باشد و چه مواردی در آن‌ها لحاظ شود تا واقعاً برای دانشجویان مفید بوده و بسیاری از مشکلات آنان را بعد از ورود به بازار کار، مرتفع نماید؟

با آنکه به شدت موافق کارآموزی قبل از ورود به بازار کار هستم، اما متأسفانه در بسیاری از موارد، شاهد آن بوده‌ام که از کارآموزان برای

اپیدمیولوژیست‌ها و ... آشنا هستند و آنچه که یک آمارشناس را از آن‌ها متمایز می‌سازد، همان علم آمار است، نه توانایی کلیک کردن چند گزینه یا نوشتن چند خط برنامه. پس از دوستانم خواهش می‌کنم که در کنار یادگیری کار با نرم‌افزارهای آماری، قدرت خود را در پایه‌های علمی کار جستجو کنند. در غیر این صورت، کارشناسان رشته‌های دیگری که مثال زدم، به راحتی به علت دو جنبه‌ای بودن، آن‌ها را کنار می‌زنند و من مثال‌های متعددی از کارهای آماری دانش‌آموختگان دیگر رشته‌ها می‌توانم بیاورم که بعضاً ممکن است از نظر آماری، خطا هم داشته باشد.

▪ شاید بخش بزرگی از مشکلات دانش‌آموختگان آمار به عدم شناخت سازمان‌ها از توانایی‌های آمار بازگردد. به نظر شما متولیان آمار کشور، می‌توانند چه نقشی در افزایش رویکرد سازمان‌ها به آمار، افزایش نگرش علمی‌تر به این شاخه مؤثر علمی و واضح‌تر نمودن نیاز سازمان‌ها به آمار برای رشد بیشتر و سریع‌تر ایفا نمایند؟

نزدیک غروب یکی از روزهای آخر سال ۸۵ در اتاق بازرگانی تهران، به مدت چند دقیقه توانستم با یکی از توانمندترین کارآفرینان ایران ملاقات کنم. ایشان برای ورود آمارشناسان به بازار کار توصیه‌ای کردند که "مارک مک کورمک" هم در کتاب "هاروارد چه چیزی را یاد نمی‌دهد" به جوانان جویای کار توصیه کرده است. پیشنهادی به صاحب صنعت بدهید که نمی‌تواند رد کند: "من برای شما مجانی کار می‌کنم!" پس از آنکه کار شایسته‌ای انجام دادید، گذشته از این که توانمندی خود را نشان داده‌اید، در بسیاری از موارد، حتی ممکن است پول هم دریافت کنید. این کار شما را به استخدام شدن در شاخه تحصیلی خودتان نزدیک می‌کند. متولیان آمار دو دسته‌اند: یا خود، آمار خوانده‌اند و یا در رشته‌ای دیگر تحصیل کرده و اکنون متولی آمار شده‌اند. گروه اول می‌توانند طبق توصیه آن کارآفرین بزرگ (و نیز مک کورمک) بدون هیچ چشم‌داشتی کارهایی تحلیلی از جنس آمار انجام و به مافوق‌های خود ارائه دهند تا شناخت صحیحی از آمار در سازمانشان ایجاد شود و پس از مدتی صبر و کوشش، این درخت به ثمر بنشیند و پس از آن کار رایگان را کنار بگذارند. اما گروه دوم نیاز به کارآفرینان آماری دارند. منظورم افرادی است که آن‌ها را با توانمندی آمار آشنا کند و پس از آن می‌توان توقع استفاده از آمار در کار را از آن‌ها داشت. وقتی من گوهرشناس نباشم، چه توقعی از من

کارهایی نظیر بایگانی کردن مدارک و وارد کردن داده‌ها استفاده می‌شود که تقریباً هیچ‌گونه بازدهی در راستای کارآموزی دانشجویان ندارد. من داد و ستد سازمان‌ها برای نیروی کار رایگان با کارآموزان را به‌صورت مطلق بد نمی‌دانم؛ چون آن‌ها هم منافع خود را می‌خواهند؛ اما این بازی باید برنده-برنده باشد و کارآموز هم در راستای رشته خود واقعاً تجربه کسب کند و در عین حال برای آن سازمان هم، کاری انجام دهد. برای این موضوع لازم است تا گروه‌های آمار (و دانشگاه‌ها) اقدامی جدی انجام دهند. برای حل این مشکل چند راه حل وجود دارد:

- اخذ پروژه توسط گروه‌ها و اساتید دانشگاه‌ها از سازمان‌ها حتی با قیمت‌های کم و درگیر کردن دانشجویان کارآموز با مسائل دنیای واقعی، زیر نظر مستقیم استاد
- هماهنگی با دانش‌آموختگانی که در زمینه آمار فعالیت دارند؛ برای کارآموز گرفتن و آموزش دادن به آن‌ها
- بررسی دقیق کاری که کارآموز باید در سازمان مورد نظر انجام دهد، توسط استاد و در قالب مکاتبات رسمی، تا از کارآموزی غیر بهره‌ور، پیش از وقوع آن جلوگیری به‌عمل آید و درخواست یک نسخه از نتیجه واقعی کار کارآموز در پایان دوره کارآموزی برای نگهداری در گروه آمار دانشگاه.
- افزایش تعداد پروژه‌های درسی "واقعی" برای درس‌های کاربردی تا دانشجویان به جای حل مسائل فرضی با چالش‌های واقعی تحلیل اطلاعات آشنا شوند.

▪ آیا تسلط بر نرم‌افزارها بدون برخورداری از یک نگاه ژرف و درک عمیق از مفاهیم آماری، می‌تواند پاسخگوی نیازهای سازمان‌ها باشد؟

خوشبختانه نگاه اساتیدی که من از دانش آن‌ها بهره برده‌ام، به نوعی بود که موجب آشنایی من با نرم‌افزارهای آماری شد؛ ولی از کارکرد سایر گروه‌های آمار در این مورد مطلع نیستم. اما بدون هیچ تردیدی ورود یک تحلیلگر آماری به بازار کار، بدون آشنایی با این نرم‌افزارها مانند ورود یک جراح به اتاق عمل بدون وسایل جراحی است که هر دو درمی‌مانند. این نرم‌افزارها ابزارهای الزامی کار تحلیل اطلاعاتند؛ اما بدون داشتن درکی عمیق از مفاهیم علم آمار، احتمال خطا و عدم توانمندی در کار با آن‌ها بسیار بالا می‌رود. با این نرم‌افزارها بسیاری از روانشناسان، مهندسين صنایع، جامعه‌شناسان، اقتصاددانان،

▪ آیا در بازار کار، شاید جز در میزان حقوق، تفاوتی میان کارشناس آمار و کارشناس ارشد آمار وجود دارد؟ از کارشناس ارشد آمار چه انتظارات دیگری هست و چه انتظاراتی باید باشد و نیست؟ آیا افرادی که صرفاً به دلیل یافتن شغلی بهتر، در مقطع کارشناسی ارشد به ادامه تحصیل می‌پردازند، راه درستی را طی می‌کنند و به قول برخی از دوستان، آیا وقت خود را تلف نمی‌کنند؟

یکی از کاربردهای مهم آمار و شاید کاربرد اصلی آن، پژوهش است. منظورم تلاش چند ساله برای یافتن یک واکسن جدید در آزمایشگاه نیست، بلکه یافتن حل مسأله جاری و مشکل مدیریتی امروز سازمانی است که ممکن است با یک نمونه‌گیری و آزمون فرض حل شود. ورود به لایه‌های پژوهشی بازار کار با مدارک تحصیلی بالاتر آسان‌تر است؛ چون فرد با روش‌های پژوهش آشنا تر شده و با این مدرک، دید بازار به او بهبود یافته است. من از این دوستان که می‌خواهند به مدرک کارشناسی بسنده کنند می‌پرسم آن برگ برنده‌ای که شما را در بازار کار از دیگران متمایز می‌کند چیست؟ که البته ممکن است پاسخ مناسبی داشته باشند!

▪ آگاهی از پیشرفت‌های اخیر علم آمار در دنیا و آشنایی با ساز و کار به‌کارگیری آمار در کشورهای پیشرفته، چه نقشی در ارتقای بازار کار آمار و جایگاه آمار در کشور، خواهد داشت؟ آیا پتانسیل استفاده از آن در کشور وجود دارد؟

به نظر من نقش مهمی دارد. از مهمترین چالش‌های ما زمینه‌های به کارگیری علم آمار است. من مثال‌هایی از حل مسأله سیستم ترمز نوعی از کامیون‌های مرسدس بنز و نیز مشاوره‌های حقوقی در کشورهای پیشرفته با آمار دارم. ما نمی‌خواهیم دوباره چرخ را اختراع کنیم. این آگاهی‌ها چه در زمینه تئوری باشد و چه در زمینه عملی، می‌تواند برای ما یاری‌گر و راهنما باشد.

▪ نگاه شما به آینده آمار در ایران چگونه است؟

کشور ما هدف تعالی و رشد و توسعه را پیش‌رو دارد. تحقق این هدف، به ابزار آمار نیاز دارد. در مدیریت، جمله معروفی داریم که می‌گوید هر چیزی را که نتوانیم اندازه بگیریم، نمی‌توانیم مدیریت کنیم. لذا استفاده از آمار در مدیریت، اجتناب‌ناپذیر است. از این رو من به

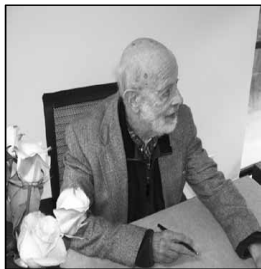
در تمیز گوهر از سنگ می‌رود؟ آشنا کردن این افراد با آمار نیاز به ابزارهایی مثل همایش‌های یک روزه، بروشورها، نمونه کارهای موفق در سازمان‌های مشابه و نیز مذاکره‌کنندگانی دارد که با متولیان آمار صحبت کرده و به آن‌ها در شناخت توانمندی‌های این علم در حل مشکلاتشان کمک نمایند و این یک خط مقدم برای مبارزه در راه وارد کردن دانش آمار به بازار کار است که عزمی قوی و افرادی مشتاق می‌طلبند.

▪ اما متأسفانه، این شوق و انگیزه در دانش‌آموختگان، چندان به چشم نمی‌خورد؛ بسیاری از دانش‌آموختگانی که به عنوان کارشناس آمار وارد بازار کار شده‌اند، عنوان می‌کنند که درکی کاملاً ابتدایی از مفاهیم آماری و آشنایی مختصر با مجموعه Ms Office نیاز بسیاری از سازمان‌ها را تأمین کرده و بنابراین نیازی به تلاش بیشتر و به‌کارگیری روش‌های پیشرفته آماری و آشنا ساختن مسئولان سازمان با کاربرد آن‌ها نیست. در این ارتباط چه راهکاری را پیشنهاد می‌کنید؟

شاید این نگرش از آن‌جا شکل گرفته باشد که در بعضی سازمان‌ها "آمار" و "ارقام" را یک چیز می‌دانند. همان توصیه آن کارآفرین که از او یاد کردم در این مورد می‌تواند کارآیی داشته باشد. با این‌که در محل کارم آمار را می‌شناسند، هنوز هم تلاش‌هایی در راستای شناساندن بخش‌های ناشناخته آمار انجام می‌دهم و شیوه من همان شیوه مک کورمک و آن کارآفرین است و بدون این‌که از من چیزی خواسته باشند، کارهایی از جنس آمار انجام و ارائه می‌دهم. طبیعتاً این آموزش‌های پی در پی، مدیران و دیگر همکاران را به سوی استفاده از آمار سوق می‌دهد و روشن است که از جمله اولین افرادی که به ذهنشان می‌رسد در این زمینه می‌تواند به آن‌ها مشاوره دهد، همان شخصی است که به آن‌ها کاربردهای آمار را آموزش داده است. در یکی از کارخانجات اصفهان، خانمی که لیسانس آمار داشتند، برای یک شغل غیر مرتبط استخدام شدند. ایشان به صورت داوطلبانه تحلیل‌هایی بر کارکرد پرسنل انجام دادند که نتایج کار ایشان برای مدیر کارخانه مبنای تصمیم‌گیری مهمی شد و جایگاه ایشان هم ارتقا یافت. پس از دوستان دانشجوییم خواهش می‌کنم خود را مجهز به دانش کنند؛ امروز را نبیند و در بازار کار به جای منتظر موقعیت ماندن، خود موقعیت شکوفایی را بیافریند.

درگذشت اریک لی من

مترجم: حمید پزشکی^۱



پروفسور اریک لی من، شخصیت برجسته رشته آمار، در تاریخ ۱۲ سپتامبر ۲۰۰۹ در ۹۱ سالگی درگذشت. لی من که در بخش آمار دانشگاه برکلی تدریس می کرد، بر زندگی افراد بسیاری در آمار و فراتر از آن تأثیر گذاشت. او

شخصیتی مهم از دومین نسل آماردانان در دوره پایانی جنگ جهانی اول و مدت کوتاهی بعد از جنگ جهانی دوم بود که پس از نیمه، فیشور و والد ظهور کردند.

به طور طبیعی پس از یک دوره نوآوری انفجاری، سردرگمی حکم فرما می شود. این استعداد بالای لی من بود که مه را پاک کرد و یک ساختار نظری سازگار بنا نهاد. این کار در کتابهای جالب او منعکس شده است: آزمون فرض های آماری (۱۹۵۹) و نظریه برآورد نقطه ای (۱۹۸۳)، بیش از ۵۰ سال، هسته مرکزی تحصیلات تکمیلی آمار بوده اند و به زبان های بسیاری ترجمه شده اند. همچنین کتاب های دیگری به این ساختارهای نظری اضافه شده اند و تحقیقات او در بسیاری از قسمت های آمار نظری همچون مفاهیم وابستگی که آغاز یک ادبیات کاملاً جدید بود، مفاهیم نالریبی - که دوباره رهبری یک ادبیات جدید بود - و روش های ناپارامتری مبتنی بر رتبه ها توسعه یافته است. همه این ها همراه با چند نتیجه شگفت انگیز و روشنگری های تاریخی نظریه آمار در مجموعه ای از مقاله ها با همکاری دیگران از جمله جوزف هاج جونیور^۲ گرد هم آمده اند.

لی من به همه افتخارات بزرگ در رشته و فراتر از آن رسید. کرسی سخنرانی معتبر والد و فیشور، ریاست مؤسسه آمار ریاضی و سردبیری مجله اصلی آن یعنی Annals of mathematical statistics، از جمله مشاغل وی بوده اند. به او سه عضویت برجسته گاگن هیم^۳ در سال ۱۹۵۵، ۱۹۶۶، ۱۹۸۰ اهدا شد و به عضویت در آکادمی هنر و علوم آمریکا در سال ۱۹۷۵ و آکادمی ملی علوم در سال ۱۹۷۸ برگزیده شد. دانشگاه های لیدن و شیکاگو نیز به او دکترای افتخاری اعطاء کردند. در برکلی، کرسی استادی میلر را دو بار به دست آورد و با بی میلی ولی بسیار مؤثر، به عنوان رئیس بخش خدمت کرد.

آینده این دانش خوشبین هستم. اما ما نیز باید بدانیم که با یک نهال کوچک با رشدی آرام مواجهیم که به بار نشاندن آن را خودمان باید محقق کنیم و نفع همه ایرانیان و خصوصاً خود ما در آن است. زمانی بود که معماران سنتی، ساختمان می ساختند و مهندسین عمران در حاشیه بودند؛ ولی اکنون نهال آن ها به درخت باروری تبدیل شده است. ما هم باید نهال خود را به ثمر برسانیم.

توصیه های آخر شما به دانشجویان مقاطع تحصیلی مختلف چیست؟

دوست دارم به جای توصیه، از دوستانم در جامعه آماری کشور خواهش هایی کنم. تقاضای من این است که هر طور شده باسواد و توانمند از دانشگاه بیرون بیایید. در بازار کار این قدر افراد باسواد هستند که بعضاً از تنوع تخصص های آن ها حیرت خواهید کرد. بسیار نیکوست که در زمینه های مرتبط دیگر مانند مدیریت، مهندسی صنایع (تحلیل سیستم ها)، کامپیوتر و اقتصاد، کتاب های دانشگاهی متنوعی را مطالعه کنید و از استادان گروه های دیگر که به راحتی در دسترس شما دانشگاهیان هستند، برای رفع اشکال کمک بگیرید. شما به زودی وارد رقابت سنگینی خواهید شد که چندجنبه ای بودن، شما را جلو می اندازد. در خود حوزه آمار به دروس کاربردی خود بسنده نکنید. امروزه با رشد چشم گیر تکنولوژی اطلاعات، تکنیک های آماری استاندارد در قالب فرایندهایی از جنس داده کاوی ظاهر می شود که ممکن است در سر فصل های دروستان نباشد؛ ولی بازار، آن ها را از شما مطالبه کند. برای سرگرمی هایی نظیر فیلم های سینمایی، گشت و گذار در اینترنت، کتاب های داستان، مجلات و ... (البته منظورم ورزش نیست!) در دهه های بعدی عمر، فرصت بسیار است. مطمئن باشید که زمانی که شما آن را هدر می دهید، رقبای سرسختی در حال تجهیز خود برای مبارزه با شما هستند و بازار کار در اکثر موارد، موجود دل رحمی نیست. زمان و پتانسیل بالای جوانی خود را به هیچ عنوان ارزان از دست ندهید.

خبرنامه برای آقای حبیبی دوست آرزوی موفقیت روزافزون داشته و از ایشان برای شرکت صمیمانه در این گفتگو قدردانی می نماید.

^۱ - این نوشته، ترجمه و تلخیصی از مقاله ای در شماره ۹ جلد ۳۸ سال ۲۰۰۹ نشریه مؤسسه آمار ریاضی (IMS) با همکاری پیتر بیکل، دانشگاه کالیفرنیا، برکلی و اعضای خانواده لیمن است.

^۲ Joseph Hodges, Jr.

^۳ Guggenheim

کرد و تلاش می‌کرد خوانندگان بیشتری را به خواندن این آثار ترغیب کند. در زمان مرگش، فریتز شولتز^۶ یکی از دانشجویان سابقش بر چاپ جدید "ناپارامتری‌ها" با استفاده از زبان برنامه‌نویسی مشهور R کار می‌کرد.

وی با همسر خود ژولیت پاپرشیف^۷ زندگی کرد و دارای خانواده‌ای با سه فرزند به نام‌های استفان، باربارا و سوفیا و سه فرزند خوانده با نام‌های ران، لن و تانیا، هشت نوه (و یک نوه در راه) و دو نواده بود.

آشنایی با انجمن‌های آمار دنیا

تهیه و تنظیم:

حمید پزشک؛ گروه آمار دانشگاه تهران

سیدمحمود طاهری؛ دانشکده علوم ریاضی، دانشگاه صنعتی اصفهان

انجمن آمار بلغارستان

انجمن آمار بلغارستان ((The Bulgarian Statistical Society (BSS)) با هدف پیگیری موارد زیر، در سال ۱۹۹۱ میلادی پایه‌گذاری شده است:

- (۱) گسترش و انتشار دانش آمار
 - (۲) تلاش در جهت بهبود استانداردهای آموزشی آمار
 - (۳) بهبود وضعیت اجتماعی اعضا
 - (۴) ارتقای سطح کیفی آمار در فعالیتهای حرفه‌ای.
- البته پیش از سال ۱۹۹۱ فعالیتهای آماری، در چارچوب آکادمی علوم بلغارستان و یا دانشگاه صوفیا انجام می‌شده است.
- فعالیت‌های انجمن آمار بلغارستان به قرار زیر است:
- (۱) تشکیل جلسات مجمع عمومی (این مجمع، هیأت مدیره انجمن را انتخاب می‌کند).
 - (۲) انتشار بولتن انجمن (عمدتاً هنگام برگزاری کنفرانس‌ها) حاوی فعالیتهای انجمن
 - (۳) برگزاری سمینارها و کنفرانس‌های ملی و بین‌المللی مانند سمینارهای سالانه در آنالیز داده‌ها، روش‌های آماری، الگوریتم‌ها و محاسبات آماری، کنفرانس بین‌المللی در فرایندهای شاخه‌ای، کنفرانس‌های تابستانی بین‌المللی در آمار و احتمال.
 - (۴) جایزه Kyrill Popoff. اعطای این جایزه که در سال ۱۹۹۵ پایه‌گذاری شد، به بهترین دانشجوی کارشناسی ارشد که از دانشگاه Sofia (در شهر صوفیه/سوفیا، پایتخت بلغارستان) فارغ‌التحصیل شده باشد، اعطا می‌شود. یک کمیته ویژه در انجمن آمار بلغارستان، مسئولیت انتخاب نامزدها و سرانجام، فرد برگزیده را به عهده دارد. برای آگاهی‌های بیشتر درباره انجمن آمار بلغارستان می‌توانید به پایگاه www.math.bas.bg مراجعه کنید.

لی‌من در سال ۱۹۱۷ در استراسبورگ فرانسه به دنیا آمد. در فرانکفورت، جایی که خانواده او در آنجا ریشه‌های عمیقی داشتند، بزرگ شد و همراه با خانواده‌اش در سال ۱۹۳۳ از یورش نازی‌ها فرار کرد. از دبیرستانی در سوئیس فارغ‌التحصیل و در کالجی از دانشگاه کمبریج انگلستان پذیرفته شد. در سال ۱۹۴۰ در برکلی به عنوان دانشجوی تحصیلات تکمیلی ثبت‌نام کرد و هرگز آنجا را ترک نکرد. البته برای شرکت در نیروی هوایی در جنگ جهانی دوم، مدتی در گوام^۱ مقیم شد. با اخذ مدرک PhD در سال ۱۹۴۶، شغل تدریس را به عهده گرفت و در طول فعالیت خود، بیش از ۴۰ دانشجوی دکتری فارغ‌التحصیل نمود که عده‌ای از آن‌ها در نسل بعد، از آماردانان برجسته و مطرح شدند. این پیشرفت فقط به دلیل وضعیت علمی عالی او نبود؛ بلکه به ویژگی‌های شخصیتی برجسته او نیز بستگی داشت. او مهربان و بخشنده بود. حساسیتی غیر عادی به احساسات دیگران داشت و زیرکی فوق‌العاده‌ای در مورد آنچه می‌تواند از دنیای اطراف، کسب شود و اینکه چگونه کسب می‌شوند، در وی وجود داشت.

در نتیجه، تأثیر او بر دانشجویان و همکاران، خارج از حیطه علمی هم ادامه داشت. دانشجویانش به وی در سال ۱۹۸۳، به مناسبت شصت و پنجمین سالروز تولدش یک مجموعه از آثار چاپ‌شده‌اش را هدیه کردند. یک مجموعه از سه کنفرانس علمی لی‌من (در سال‌های ۱۹۹۲، ۱۹۹۴ و ۱۹۹۷) و یک جلد از کارهای منتخب او علاوه بر شاهکارهایش چاپ شده‌اند. لی‌من سه متن مهم و کمتر پیشرفته را نیز منتشر ساخت: "مفاهیم اساسی آمار" (با همکار و دوست قدیمی او جی. ال. هاج. جونیور)، "ناپارامتری‌ها: آمار مبتنی بر رتبه‌ها" و "مفاهیم نظریه نمونه‌های بزرگ". پس از چاپ دوم آزمون فرض‌های آماری در سال ۱۹۸۶، همکاران جوانی برای چاپ‌های بعدی متن‌های بزرگش استخدام کرد: جورج کسلا^۲ برای نظریه برآورد در سال ۱۹۹۸ و جو رومانو^۳ برای چاپ سوم آزمون فرض‌های آماری در سال ۲۰۰۵. این‌ها تجدید نظرهای بزرگی بودند که کتاب‌ها را به مرزهای تحقیق باز می‌گرداند.

در آخرین دهه از زندگی‌اش، انرژی خود را به تاریخ رشته آمار که در پیشرفت آن نیز سهم مهمی داشت، منحصر کرد: انتشار زندگی‌نامه حرفه‌ای او، "خاطره‌های یک آمارگر: حرفه‌ای که به آن پای‌بند ماندم" و یک گزارش از رقابت سازنده بین فیشر و نیمن که مدت کوتاهی قبل از مرگ او کامل و توسط اشپرینگر^۴ منتشر شد.

او علاقه خاصی به ادبیات داشت و در بازنشستگی، داستان‌هایی از نویسندگان محبوب خود مانند ادالبرت استیفت^۵ و ویلهلم راب ترجمه

^۱ - Guam

^۲ - George Cassella

^۳ - Joe Romano

^۴ - Springer

^۵ - Adalbert Stifter

^۶ - Fritz Scholz

^۷ - Juliet Popper Shaffer

پندهایی از یک آماردان برجسته در خصوص مشاوره

دیوید کاکس؛ کالج ناقلید و بخش آمار دانشگاه آکسفورد
مترجم: حمید پزشک^۱



چند توصیه عمومی برای مشاوره‌های آماری ارائه خواهیم نمود. منظورمان از "پژوهشگر" شخص یا اشخاصی است که با جنبه‌های مختلف موضوع مورد مطالعه درگیر هستند. توصیه‌ها به نحوی برای شرایط ایده‌آل ارائه شده‌اند که باید تحت قیودی مثل زمان و شرایط به کارگیری،

مورد استفاده قرار گیرند. توصیه‌ها بر اساس تجزیه و تحلیل داده‌ها جمله‌بندی شده‌اند؛ هرگاه طرح آزمایش مدنظر باشد، پیرایش‌هایی جزئی لازم خواهند بود.

۱- اگر امکان داشته باشد به جای مشاوره‌دادن به پژوهشگر (یعنی بحث‌های موردی درباره مباحث خاص آماری) با او در دوره‌ای از زمان، همکاری کنید.

۲- در خصوص موضوع مورد مطالعه، علاقه نشان دهید.

۳- تلاش کنید از اصطلاحات حوزه موضوع مورد مطالعه استفاده کنید؛ حتی اگر با واژه‌های مرسوم آماری متفاوت باشند.

۴- اگر متوجه شدید پژوهشگر به اشتباه از روش آماری استفاده می‌کند، مشاوره را در حداقل زمان ممکن و با کمال احترام، دوباره مطرح کنید.

۵- اگر همکاری می‌کنید، گاه به گاه در سمینارهای مربوط به موضوع شرکت و مجالات حوزه مورد نظر را مطالعه کنید.

۶- به نحو پنهانی مشخص کنید درک پژوهشگر از مفاهیم آماری چقدر است. به عنوان مثال به کارگیری مکانیکی آزمون‌های معنی‌داری برای تاییدیه گرفتن برای تأثیرات مورد نظر، نشانه بدی است.

۷- دائماً روند کار را بررسی کنید تا مطمئن شوید تحلیل آماری، پاسخ سوالات درست را می‌دهد. این کار ممکن است به پژوهشگر کمک کند که خودش را با تفکر روشن در مقابل خطای آماری مشترک - یعنی پاسخ به سؤال غلط - حفظ کند.

۸- اگر امکان داشته باشد تلاش کنید داده‌های خام را ببینید تا از فرایندهای اندازه‌گیری مطلع شده، از کیفیت عمومی داده‌ها درک درستی به دست آورید.

۹- در جنبه‌های مختلف طرح مطالعه دقت کنید تا مطمئن شوید از عهده تجزیه و تحلیل مناسب برخوردار شوید.

۱۰- با الگوهای بسیار ساده شروع کنید.

۱۱- اگر امکان داشته باشد با الگوهای ساده تمام کنید.

۱۲- از آنجایی که ایده‌های زیبا برای تجزیه و تحلیل، اغلب بار اول کار نخواهند کرد، برای پیرایش تجزیه و تحلیل، آماده باشید.

۱۳- از در نظر گرفتن فرض‌های قوی نترسید. زمانی که جواب اولیه به دست آمد، بررسی کنید که کدامیک از فرض‌های در نظر گرفته شده، اساسی هستند.

۱۴- توجه قابل ملاحظه‌ای برای ارائه نتایج به خرج دهید.

۱۵- اگر قرار باشد کار شما در مقاله یا گزارشی مورد استناد قرار گیرد، به جدیت درخواست کنید نوشته مورد نظر را قبل از ارسال ببینید.

۱۶- اگر احساس می‌کنید که باید یکی از نویسندگان همکار مقاله می‌بودید، ولی از شما دعوت نشده است، چند روز صبر کنید. اگر باز هم احساس می‌کنید که باید جزو نویسندگان مقاله باشید، مؤدبانه به پژوهشگری که رفتاری دوستانه‌تر از بقیه دارد، یادآوری کنید که (به شرطی که حقیقت داشته باشد!) شما وقت و فکر زیادی روی کار صرف کرده‌اید.

۱۷- خیلی به ندرت ولی در هر حال آماده باشید که بگویید داده‌ها قادر به تابش نور کافی به مسئله مورد مطالعه نیستند.

۱۸- تعادلی بین افکار و ایده‌های خودتان و توصیه‌هایی که از همکاران آماری‌تان می‌گیرید، برقرار نمایید (البته شما هم باید وقت پیدا کنید که به نوبه خود به همکارانتان در مواقعی که آن‌ها نیازمندند کمک کنید).

۱۹- اگر بیش از ده درصد از کاری که شما انجام دادید مستقیماً مورد استفاده قرار گیرد، شما کار شایسته‌ای انجام داده‌اید.

۲۰- اگر پژوهشگر بگوید مشکل ساده کوچکی دارد که مطمئن است شما می‌توانید آن را حل کنید، به طور کلی حرفش را باور نکنید! آیا من خودم این نکات را دنبال می‌کنم؟ نه. آیا آرزو می‌کنم که دنبال کنم؟ به طور متعادل، شاید!

لبخند آماری

یک دانشجوی آمار در جلسه امتحانی که سؤالات آن دو گزینه‌ای بودند، از آن‌جا که پاسخ هیچ‌یک از سؤالات رانمی‌دانست، تصمیم گرفت برای پاسخ‌دادن به سؤالات، سکه بیندازد. دو ساعت گذشت و دانشجویان، یک به یک برگه‌های خود را تحویل دادند؛ اما او هنوز نشسته بود و سکه می‌انداخت. استاد که در طول این دو ساعت، مراقب او بود و متوجه شده بود که جواب سؤالات را نمی‌داند، بالای سر او رفت و گفت: "معلوم است که تو برای این امتحان، هیچ مطالعه‌ای نکرده‌ای و جواب‌ها را نمی‌دانی. پس چرا انقدر معطل می‌کنی و برگه‌ات را تحویل نمی‌دهی؟" دانشجو که هنوز در حال سکه‌انداختن بود، گفت: "دارم جواب‌هایم را چک می‌کنم!"

^۱ این مقاله اولین بار در ماه فوریه ۱۹۹۹ در Liaison ۱۳.۱ آمده است.

اخبار دانشگاه‌ها

❖ دانشگاه اصفهان

با تشکر از آقای دکتر نصراله ایران‌پناه، نماینده انجمن

مراسم روز آمار و برنامه‌ریزی با شرکت اساتید گروه آمار و دانشجویان دوره‌های کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری، به‌همت اعضای انجمن علمی دانشجویی گروه آمار در روز دوشنبه ۸۸/۰۸/۰۴ در تالار شهید باهنر، برگزار گردید. در ابتدای مراسم، آقای دکتر مجید اسدی، مدیر گروه آمار، ضمن تبریک این روز به تبیین جایگاه علم آمار در کشور و کاربرد آن در بخش‌های مختلف پرداختند. سپس پیام آقای دکتر محمد قاسم وحیدی‌اصل، رییس انجمن آمار ایران به مناسبت روز ملی آمار و برنامه‌ریزی توسط نماینده انجمن آمار در دانشگاه اصفهان خوانده شد. آقای دکتر محمدحسین علامت‌ساز نیز در سخنرانی خود، دو جنبه علم یا دانش آمار و عمل به آمار یا کاربرد آمار را جدا کرده و در هر مورد، توانایی‌ها، کمبودها، پیشرفت‌ها و بی‌توجهی‌ها در ایران را تشریح کردند. سپس به اهمیت و دلیل نام‌گذاری این روز در ایران پرداختند. به‌ویژه به رشد سریع ایران در تولید علم آمار و سهم و نقش اعضای هیأت علمی و دانشجویان گروه آمار دانشگاه اصفهان در این مسیر اشاره کردند. ارائه گزارشی مبسوط از برگزاری و نتایج دهمین مسابقات دانشجویی آمار توسط آقای دکتر محمد بهرامی، سرپرست دانشجویان شرکت‌کننده و تقدیر از اعضای تیم دانشگاه اصفهان که موفق به کسب رتبه سوم تیمی شده بودند، نمایش کلیپی به مناسبت روز آمار، تقدیر از اعضای قدیمی انجمن علمی-دانشجویی، تقدیر از خانم فریبا لباف‌زاده، رتبه اول آزمون کارشناسی ارشد آمار در گرایش کاربردی و رتبه دوم در گرایش آمار ریاضی و اجرای زنده موسیقی نیز از دیگر بخش‌های مراسم بودند.

❖ کانون مهر اندیشان ایران زمین

با توجه به هدف و رسالت کانون مهر اندیشان ایران زمین در زمینه فرهنگ‌سازی، رشد و توسعه دانش آماری در جامعه، این کانون هر ساله اقدام به برگزاری همایش‌هایی به مناسبت روز آمار و برنامه‌ریزی می‌نماید. امسال نیز در روز ۱۳۸۸/۸/۵، با همکاری اتاق بازرگانی و صنایع و معادن استان اصفهان، همایشی به مناسبت بزرگداشت روز آمار و برنامه‌ریزی با محوریت "کاربرد آمار در اقتصاد و بازرگانی" با حضور اساتید و مدیران بخش‌های مختلف و با سخنرانی دکتر سقراط فقیه‌زاده (استاد دانشگاه تربیت مدرس)، دکتر علی‌اصغر انواری رستمی (استاد دانشگاه تربیت مدرس) و مهندس حسین حاجی‌زاده (کارشناسی ارشد آمارهای اقتصادی-اجتماعی بانک مرکزی) در سالن همایش‌های اتاق بازرگانی استان اصفهان برگزار

گردید. در این همایش با استقبال بی‌نظیر مدیران روبرو شد، مباحثی مبنی بر لزوم برقراری ارتباط بیشتر بین کارشناسان آمار و مدیران



بخش‌های مختلف، مطرح و بر لزوم فرهنگ‌سازی در این زمینه، تأکید شد. همچنین بعد از اتمام سخنرانی‌ها به پرسش و پاسخ، پیرامون مباحث یاد شده، پرداخته شد. خلاصه‌ای از مباحث مطرح شده توسط سخنرانان در این همایش، در زیر آمده است:

- زمینه‌های شغلی کارشناسان آمار با توجه به اصل ۴۴ قانون اساسی. **در بخش خصوصی:** آمارشناسان در زمینه‌هایی مانند مدیریت، کنترل کیفیت محصول تولید شده یا خدمت ارائه شده، پژوهش‌ها و کشفیات پزشکی، تحقیقات داروشناسی، مهندسی، حمل و نقل، بیمه، سرویس‌های پردازش داده و بازاریابی به کار می‌پردازند.
- **در بخش دولتی:** آمارشناسان به منظور طراحی، جمع‌آوری، آنالیز و تفسیر داده‌ها برای برنامه‌ریزی و پیشرفت سرویس‌های خدمات در بخش‌های کشاورزی، آزمایشگاه‌ها، آموزش، سرشماری و به خدمت گرفته می‌شوند.
- **در بخش تعاونی:** بررسی مشکلات، پیش‌بینی، تحلیل نیازمندی‌ها و اقدامات عملکردی. **در بخش عمومی:** بررسی انجمن‌های تخصصی و حرفه‌ای و نهادهای خودجوش مردمی.

- مهمترین هدف آمار، تولید بهترین اطلاعات از داده‌های موجود و استخراج دانش از آن اطلاعات است.

- سواد آماری: توانایی استفاده از آمار به عنوان یک سند یا مدرک در استدلال‌ها.

فارغ‌التحصیل دکتری



مهدی توانگر در سال ۱۳۶۰ در زرین‌شهر اصفهان متولد شد. وی دوره متوسطه خود را در رشته ریاضی فیزیک در دبیرستان ابن‌سینای زرین‌شهر به پایان رسانید. ایشان در سال ۱۳۸۲ موفق به اخذ مدرک کارشناسی آمار از دانشگاه

اصفهان شد. وی به عنوان عضو تیم دانشجویی دانشگاه اصفهان در چهارمین مسابقه دانشجویی آمار ایران که در سال ۱۳۸۲ در دانشگاه

۹. Tavangar, M. A note on the residual lifetimes of coherent systems with dependent components. *7th Seminar on Probability and Stochastic Processes*, Department of Mathematics, Isfahan University of Technology, Iran, August ۲۰۰۹.

❖ دانشگاه تربیت مدرس

با تشکر از آقای دکتر گلعلی‌زاده برای ارسال این گزارش

بنا به سنت همه ساله، گروه آمار دانشگاه تربیت مدرس در هفته اول آبان ماه، اقدام به برگزاری مراسم گرامی‌داشت روز آمار نمود. دانشجویان و اساتید گروه، برنامه‌های متنوعی را برای برگزاری هرچه پربارتر مراسم این روز تدارک دیده بودند که از آن جمله می‌توان به سخنرانی ریاست محترم انجمن آمار ایران، پخش کلیپی از فعالیت‌های علمی، پژوهشی و آموزشی گروه و نمایش کاربردهایی از علم آمار به کمک نرم‌افزار R اشاره نمود.



در این مراسم، دکتر محمد قاسم وحیدی‌اصل، رئیس محترم انجمن آمار ایران، در سخنرانی خود بر اهمیت علم آمار و توجه به جای مسئولین کشوری در نامگذاری روزی به نام روز آمار و برنامه‌ریزی تأکید نمودند. ایشان اشاره کردند که در قبال این نامگذاری، مسئولیت دانشجویان و اساتید آمار در این زمینه، سنگین‌تر می‌شود. دکتر وحیدی‌اصل در بخش دیگری از سخنان خود، نقش بارز آمار را در مرسوم‌شدن شاخص‌های مقاله‌ها و مفهوم ضریب تأثیر (Impact Factor) توضیح دادند. ایشان همچنین مسئولیت فردی و جمعی کسانی که به نوعی با آمار در ارتباطند را برشمردند و یادآوری نمودند که درک و آگاهی کامل از آمار به کمک مطالعه جامع و وسیع، می‌تواند همگان و به‌ویژه دانشجویان و اعضای هیئت علمی را جهت انجام رسالتی که بر دوش آن‌ها قرار دارد، یاری دهد. اشاره به ضعف‌های موجود در زمینه توسعه و گسترش علم آمار، به عنوان مثال در حوزه آمار بیمه، از دیگر بخش‌های سخنرانی ایشان بود. علاوه بر آن، خوب یاد گرفتن علوم آماری، تأثیرگذار بودن بر سیستم، به‌جای

فردوسی مشهد برگزار شد، شرکت نموده و موفق به کسب رتبه اول انفرادی گردید و توسط مرکز آمار ایران به عنوان دانشجوی نمونه کشوری در رشته آمار انتخاب گردید. ایشان در همان سال در آزمون کارشناسی ارشد با کسب رتبه دوم رشته آمار ریاضی در دانشگاه اصفهان پذیرفته شد و در تاریخ ۱۳۸۴/۶/۶ از پایان‌نامه خود تحت عنوان «آماره‌های ترتیبی تعمیم یافته» با راهنمایی آقای دکتر مجید اسدی با موفقیت دفاع نمود. سپس در سال ۱۳۸۴ در آزمون ورودی دوره دکتری آمار دانشگاه اصفهان پذیرفته شده و این دوره را با دریافت بورسیه تحصیلی از آن دانشگاه آغاز نمود. وی برای گذراندن دوره تحقیقاتی شش ماهه در اسفند ماه سال ۱۳۸۷ به کشور ترکیه اعزام و با همکاری آقای پرفسور ایزمهان بایراموف تحقیقات خود را با تدوین چند مقاله ادامه داد. ایشان در تاریخ ۱۳۸۸/۷/۲۶ از رساله دکتری خود با راهنمایی آقای دکتر مجید اسدی تحت عنوان «مطالعه‌ای در نظریه آماره‌های ترتیبی» با موفقیت و با کسب درجه عالی، دفاع نمود. مقاله‌های زیر از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری ایشان استخراج شده‌اند:

۱. Tavangar, M. and Asadi, M. (۲۰۰۷). Generalized Pareto distributions characterized by generalized order statistics. *Communications in Statistics: Theory and Methods*, ۳۶ (۷), ۱۳۳۳-۱۳۴۱.
۲. Tavangar, M. and Asadi, M. (۲۰۰۸). On a characterization of generalized Pareto distribution based on generalized order statistics. *Communications in Statistics: Theory and Methods*, ۳۷ (۹), ۱۳۴۷-۱۳۵۲.
۳. Tavangar, M. and Asadi, M. (۲۰۰۸). On a new measure of linear local dependence. *Journal of the Iranian Statistical Society*, ۷, ۳۵-۵۶.
۴. Tavangar, M. and Asadi, M. (۲۰۰۹). A study on the mean past lifetime of the components of $(n - k + 1)$ -out-of- n system at the system level. To appear in *Metrika*.
۵. Tavangar, M. and Asadi, M. (۲۰۰۹). Some results on conditional expectations of lower record values. To appear in *Statistics*.
۶. Tavangar, M. and Asadi, M. (۲۰۰۹). Some new characterization results on exponential and related distributions. To appear in *Bulletin of the Iranian Mathematical Society*.
۷. Tavangar, M. On the inactivity time of lower k - records and associated stochastic orders. *4th Iranian Statistical Conference*, University of Isfahan, Iran, August ۲۰۰۸.
۸. Tavangar, M. Some characterizations of the generalized Pareto distributions based on functional equations. *Symposium on Biomathematics and Ecology Research and Education*, Izmir University of Economics, Turkey, June ۲۰۰۹.

- مقایسه تصادفی آماره‌های ترتیبی از مدل‌های مقیاس؛ مشترک با پروفیسور Kochar
- مقایسه تصادفی آماره‌های ترتیبی تعمیم‌یافته شرطی؛ مشترک با Belzunce و Balakrishnan
- مقایسه تصادفی مدل‌های آمیخته؛ مشترک با Shaked و Hami
- سخنرانی‌های گروه آمار در کنفرانس‌های خارجی؛ جدول اطلاعات مربوط به این سخنرانی‌ها را که شامل محل، تاریخ، نام سخنران و عنوان سخنرانی‌ها است، می‌توانید در صفحه پایانی خبرنامه بیابید.

❖ دانشگاه شهید بهشتی

با تشکر از خانم دکتر فیروزه ریواز، نماینده انجمن

مراسم روز آمار و برنامه‌ریزی در روز دوم آبان، به همت انجمن علمی-دانشجویی آمار برگزار شد. در این مراسم، ابتدا آقای دکتر ذکایی ریاست محترم دانشکده علوم ریاضی به سخنرانی در خصوص برخی کاربردهای آمار و نیز ذکر خاطراتی از گذشته پرداختند. سخنران بعدی آقای دکتر وحیدی اصل، عضو هیئت علمی دانشکده و نیز ریاست محترم انجمن آمار ایران بودند. ایشان با تعبیری از آمار به عنوان "علمی برای تمام فصول"، اهمیت و کاربرد آن در ادوار مختلف تاریخ را یادآور شده و در این ارتباط، به بیان شواهدی تاریخی از جمله تاریخ بیبھی و سه مسئله در علم نجوم پرداختند. نمایش کلیبی با عنوان "روز آمار با اعمال شاقه" که توسط آقای اسماعیل بابایی، یکی از دانشجویان گروه و بهترین پویانمایان کشور ساخته شده بود، بخش دیگر این مراسم بود که با استقبال حاضرین مواجه شد. ایشان در ارتباط با روز آمار، کاریکاتوری نیز آماده کرده‌اند که در زیر مشاهده می‌نمایید.



سخنرانی بعدی، آقای دکتر رجالی از دانشگاه صنعتی اصفهان بودند که به بررسی ابعاد فعالیت‌های آمارشناسان و اهمیت و جایگاه آنان پرداختند. ایشان همچنین با یادی از دکتر علی عمیدی به عنوان پدر ترجمه آمار ایران، لزوم توجه بیشتر به مطالعه کتاب‌ها به زبان اصلی را نیز خاطرنشان ساختند. سخنرانی آقای دکتر خزایی از اعضای دیگر هیئت علمی گروه و نیز آقای میرهاشمی از دانشجویان سابق گروه که هم‌اکنون مشغول

ذوب شدن در آن و تفکر جمعی برای پیشبرد آمار را از نکات قابل تأمل در برهه کنونی دانستند.

قبل از قدردانی از دکتر وحیدی اصل در این مراسم، کلیبی از اساتید غیر عضو گروه که در طول سالیان گذشته با گروه آمار دانشگاه تربیت مدرس همکاری داشته‌اند، همراه با شعر و موزیک "یار دبستانی" پخش شد که مورد توجه حضار قرار گرفت. همچنین از دانشجویانی که در برگزاری این مراسم، نهایت سعی خود را مبذول کردند تقدیر شد.

❖ دانشگاه ولی عصر (عج) رفسنجان

با تشکر از آقای مصطفی طامندی، نماینده انجمن

مراسم روز آمار و برنامه‌ریزی در تاریخ ۳ آبان با حضور دانشجویان رشته آمار و اعضای هیئت علمی برگزار شد. خانم دکتر تاتا از دانشگاه شهید باهنر کرمان، مهمان این مراسم بودند، که ضمن سخنرانی در مورد رشته آمار و کاربردهای آن از زحمات ایشان در ترویج علم آمار تقدیر به عمل آمد. به هریک از دانشجویان شرکت کننده در این مراسم نیز یک بسته آموزشی، شامل نرم افزارهای آماری مشهور اهدا شد.



❖ دانشگاه شهید باهنر کرمان

با تشکر از آقای دکتر علیرضا عرب‌پور، نماینده انجمن

آقای رضا پورموسی از مربیان بخش آمار، جهت تحصیل در مقطع دکتری ریاضی کاربردی با گرایش آمار، مأمور به تحصیل شدند و از نیمسال اول ۸۸-۸۹ در این مقطع، کار خود را آغاز نموده‌اند. همچنین ده نفر از فارغ‌التحصیلان گروه آمار دانشگاه از طریق کنکور کارشناسی ارشد سال ۸۸ در دانشگاه‌های کشور پذیرفته شده‌اند.

❖ دانشگاه رازی کرمانشاه

با تشکر از آقای دکتر رضا هاشمی، نماینده انجمن

- بازگشت آقای دکتر بهاء‌الدین خالدی از فرصت مطالعاتی آمریکا؛ دانشگاه ایالتی پورتلند. موارد مورد تحقیق ایشان عبارت بودند از:

❖ دانشگاه گیلان

با تشکر از آقای دکتر بهروز فتحی، نماینده انجمن

فارغ التحصیل دکتری



حسین صمیمی حق‌گذار در سال ۱۳۳۹ در رشت متولد شد. تحصیلات دبیرستان خود را در خرداد سال ۱۳۵۷ در رشته ریاضی فیزیک در دبیرستان شریعتی رشت به پایان رسانید. در همان سال، در رشته ریاضی دانشگاه گیلان

پذیرفته شد و در سال ۱۳۶۵ تحصیلات خود را در این دوره، با موفقیت تکمیل نمود. در سال ۱۳۶۶ در مقطع کارشناسی ارشد رشته آمار دانشگاه شیراز پذیرفته شد و این دوره را در سال ۱۳۶۹ با پایان-نامه‌ای تحت عنوان "استنباط‌های آماری، زمانی که ضریب تغییر جامعه معلوم باشد" به راهنمایی آقای دکتر احمد پارسیان به اتمام رسانید. در سال ۱۳۷۰ به عضویت هیئت علمی دانشگاه گیلان درآمد. ایشان در سال ۱۳۸۴ در دوره دکتری دانشگاه گیلان پذیرفته شده و در شهریور ۱۳۸۸ از رساله خود تحت عنوان "نتایجی در اندازه‌های تصادفی و فرایندهای نقطه‌ای" به راهنمایی آقای دکتر اصغر ورسه‌ای با موفقیت دفاع نمودند. از رساله ایشان مقالات زیر استخراج شده است:

۱. Varsei, A., Samimi, H., *A result on diffuse random measure*, International Journal of Contemporary Mathematical Sciences, Vol. ۲, No. ۱۴, ۲۰۰۷, ۶۷۹-۶۸۳.
۲. Varsei, A., Samimi, H., *On diffuse random measure*, International Journal of Mathematics and Computation, Vol. ۱, No. ۸, ۲۰۰۸, ۷۲-۷۴.
۳. Varsei, A., Samimi, H. and Dastranj E., *On Poisson point process in R^r* , Far East Journal of Theoretical Statistics, Vol. ۲۵, No. ۱, ۲۰۰۸, ۹۵-۱۰۱.
۴. Varsei, A., Samimi, H., *Some Geometric results on Poisson point processes using Palm distribution*, International Journal of Applied Mathematics, Vol. ۲۲, No. ۵, ۲۰۰۹, ۸۴۹-۸۵۷.
۵. Varsei, A., Samimi, H., *Some results on renewal process with Erlang interarrival times*, Applications and Applied Mathematics, Vol. ۴, No. ۱, ۲۰۰۹, ۸۸-۹۷.
۶. Varsei, A., Samimi, H., *Some results of gamma random variables with application in renewal process and wireless communications* (submitted)

فعالیت در بخش آمار شهرداری تهران هستند از دیگر بخش‌های این مراسم بود. تأکید بر به‌نگام‌بودن آمار، از نکات قابل توجه در سخنرانی ایشان بود.

اجرای زنده موسیقی به صورت هم‌نوازی و تکنواری، اعلام نتایج مراسم "تاس و سکه" که هر سال در روز آمار در دانشکده برگزار می‌شود، تقدیر از دو تن از دانشجویان گروه که موفق به کسب رتبه‌های ۵ و ۶ در مسابقات آمار و نیز رتبه ۸ در المپیاد آمار شده بودند،



تقدیر از استاد برگزیده گروه به رأی دانشجویان، تقدیر از اعضای سابق انجمن علمی-دانشجویی و مراسم شام از جمله بخش‌های دیگر این مراسم ۶ ساعته بودند.

❖ دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

با تشکر از آقای دکتر اسماعیل امیری، نماینده انجمن

روز آمار و برنامه‌ریزی در روز دوشنبه ۱۱ آبان ۱۳۸۸ از ساعت ۱۳ الی ۱۶ با حضور دانشجویان و اعضای هیئت علمی گروه آمار در محل آمفی تئاتر دانشکده علوم پایه دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) برگزار گردید. در این مراسم، آقای دکتر عادل محمدپور عضو هیئت علمی دانشگاه صنعتی امیرکبیر و نیز عضو هیئت رئیسه انجمن آمار ایران، به ایراد سخنرانی با عنوان آمارهای رسمی پرداختند و سپس با حضور ایشان کارگاه آمار برگزار گردید. در این مراسم جوایزی نیز به دانشجویان اهدا گردید.

❖ دانشگاه شیراز

با تشکر از آقای دکتر محمود خراتی‌کوپائی، نماینده انجمن

جشن ملی روز آمار در تاریخ ۲ آبان ماه ۱۳۸۸ توسط بخش آمار برگزار گردید. این جشن با سخنرانی آقای دکتر بهبودیان و همچنین ارائه گزارش فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی بخش آمار، توسط خانم دکتر توحیدی رئیس بخش آمار ارائه شد. همچنین در این همایش از دانشجویان ممتاز و افراد برتر انجمن علمی بخش آمار، تقدیر به عمل آمد.

❖ دانشگاه علامه طباطبائی

با تشکر از آقای دکتر فرزاد اسکندری، نماینده انجمن

در نشریه شماره ۲ ندا را با موضوع "کاربرد روش مونت کارلو با زنجیر مارکوف (MCMC) در مدل‌های صف‌بندی" ارائه نمود. گفتنی است آقای محمدی همین مقاله را تابستان امسال در کنفرانس بین‌المللی علوم ریاضی که در کشور ترکیه برگزار شد، ارائه کرده بود. سخنرانی جناب آقای زالی که از قدیمی‌ترین اساتید گروه آمار دانشگاه علامه طباطبائی و یکی از بنیانگذاران گروه آمار در این دانشگاه هستند، بخش بعدی مراسم بود. ایشان در سخنرانی خود به بیان تاریخچه کوتاهی از علم آمار پرداختند و در ادامه، به تاریخچه گروه آمار و نیز فرصت‌ها، زمینه‌های شغلی و جایگاه فعلی رشته آمار در کشور اشاره نمودند.

همچنین از دو سال قبل، تعدادی از دانشجویان کارشناسی رشته آمار دانشگاه علامه طباطبائی دور هم جمع شده و تصمیم گرفتند به فعالیت علمی هدفمند بپردازند. این دانشجویان در اقدامی هماهنگ با انجمن علمی - دانشجویی آمار، با ایجاد گروه مبنای (مروجان) بینش نوین آماری در اولین گام، به تحقیق و مطالعه در زمینه مسائل کاربردی این رشته پرداختند. یکی از نتایج این مطالعات، فراهم آوردن مقدمات برگزاری کارگاه آموزشی "طراحی و تحلیل پرسشنامه" است که به یاری پروردگار و با همکاری انجمن علمی - دانشجویی آمار برگزار خواهد شد. زمان دقیق برگزاری این کارگاه پس از هماهنگی‌های لازم، از طریق خبرنامه اعلام خواهد شد. در این مراسم، آقای محسن ظریفیان، یکی از اعضای گروه مبنای، زوایای مختلف این کارگاه آموزشی را تشریح کردند.

بخش دیگر این مراسم، اهدای جایزه به برگزیدگان "عدد تصادفی" بود. در ابتدای این مراسم، بروشورهایی بین شرکت‌کنندگان توزیع شد که در آن یک عدد ۶ رقمی از ۸۸۸۲۰۰ تا ۸۸۸۵۰۰ نوشته شده بود. در پایان مراسم، توسط برنامه کامپیوتری که به این منظور، توسط یکی از دانشجویان طراحی شده بود، ۳ عدد به تصادف انتخاب شد که به دارندگان این اعداد، جوایزی اهدا شد. نکته جالب این مسابقه، انتخاب ۳ عدد به طور تصادفی و با خاصیت جایگذاری بود. یعنی یک نفر، می‌توانست ۳ بار انتخاب شود. البته برندگان این مسابقه، ۳ دانشجوی متمایز بودند!

در ادامه این مراسم، انجمن از فارغ‌التحصیلان گروه آمار دانشگاه علامه طباطبائی که موفق به کسب رتبه‌های برتر کنکور کارشناسی ارشد شده‌اند، تقدیر به عمل آورد. همچنین از اعضای شورای مرکزی پیشین انجمن علمی - دانشجویی آمار دانشگاه علامه طباطبائی نیز تشکر و قدردانی شد.

در تقویم ملی کشورمان، اول آبان‌ماه، "روز آمار و برنامه‌ریزی" نامگذاری شده است. انجمن علمی - دانشجویی آمار دانشگاه علامه طباطبائی به رسم هر سال، برنامه‌های ویژه‌ای برای این روز تدارک دید و با همکاری گروه آمار دانشگاه علامه طباطبائی مراسم گرامیداشت روز آمار و برنامه‌ریزی را در تاریخ ۴ آبان‌ماه برگزار نمود. خوش‌آمدگویی دکتر پورطاهری، مدیر گروه آمار، ریاضی و کامپیوتر و میزگردی با موضوع "آمار و نقش آن در برنامه‌ریزی" با حضور آقایان دکتر نواب پور، عضو هیئت علمی گروه آمار دانشگاه علامه طباطبائی و رئیس سابق مرکز آمار ایران، دکتر نعمت الهی، عضو هیئت علمی گروه آمار دانشگاه علامه طباطبائی، دکتر ستاری‌فر، عضو هیئت علمی گروه اقتصاد نظری دانشگاه علامه طباطبائی و رئیس سابق سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی و جناب آقای زاهدیان، معاون طرح‌های آماری مرکز آمار ایران از جمله بخش‌های این مراسم بود. میزگرد مذکور که محور اصلی برنامه‌های روز آمار و برنامه‌ریزی بود، با مقدمه دکتر نعمت‌الهی به عنوان رئیس میزگرد آغاز شد. ایشان به نقش آمار در جامعه و برنامه‌ریزی صحیح و نیز راه‌های جمع‌آوری آمار و اطلاعات درست اشاره داشتند. جناب آقای زاهدیان، در پاسخ به این سوال که "نقش مرکز آمار ایران به عنوان متولی آمار کشور در تولید آمار و همچنین ارائه این آمار برای برنامه‌ریزی صحیح چیست؟"، به ارائه جدیدترین اعداد و ارقام در مورد تعداد افرادی که در سن ورود به بازار کار قرار دارند، هرم سنی جمعیت، ساختار نیروی انسانی، نمودار رشد دانشجویان، میزان ساخت و ساز در کشور و نیز تعداد شاغلین و نرخ رشد آن‌ها و تشریح نقش مرکز آمار ایران در برنامه‌ریزی برای هر یک از این موضوعات پرداختند. در ادامه، دکتر ستاری‌فر به نقش آمار در ارائه برنامه‌های اول تا پنجم توسعه اشاره و بر برخی از مشکلات موجود در ارائه آمارهای مختلف و گاه متناقض توسط سازمان‌های مختلف تاکید کردند. در پایان، اساتید حاضر در میزگرد به سوالات دانشجویان پاسخ گفتند.

رونمایی از نشریه شماره ۲ ندا (نشریه دانشجویان آمار) از دیگر بخش‌های این مراسم بود. انجمن علمی - دانشجویی آمار دانشگاه علامه طباطبائی، پس از انتشار تقریباً ۱۵ شماره از سری نشریات ندا، از سال گذشته اقدام به انتشار این نشریه با ساختاری جدید و از شماره ۱ نمود. اولین شماره ندا، در جشنواره مطبوعات دانشجویی دانشگاه علامه طباطبائی، در سه رشته موفق به کسب مقام شد و در چندین رشته از مطالب موجود در نشریه، تقدیر به عمل آمد.

در پایان این رونمایی، آقای عبدالرضا محمدی، فارغ‌التحصیل مقطع کارشناسی ارشد رشته آمار ریاضی دانشگاه علامه طباطبائی، مقاله خود

لیست فارغ التحصیلان مقطع کارشناسی ارشد در سال ۱۳۸۸

دانشگاه شهید بهشتی

ردیف	نام و نام خانوادگی	عنوان پایان نامه	استاد راهنما	تاریخ دفاع
۱	مریم مقدمی	چگالی زمان ورشکستگی در مدل ریسک کلاسیک	دکتر عبدالرحیم شهبایی	۸۸/۴/۲۸
۲	پروین جلیلی	روش های ناپارامتری در تحلیل سری های زمانی ناخطی	دکتر مجتبی خزائی	۸۸/۵/۴
۳	سارا صفوی	آزمون های نیکویی برازش در فضاهای نامتناهی بعد	دکتر محمدرضا فریدروحانی	۸۸/۶/۲۴
۴	میررحیم طالبی	تجزیه وینر- هوف در فرایندهای لوی با پرش های منفی و مثبت و کاربرد آن در احتمال ورشکستگی	دکتر امیرتیمور پاینده	۸۸/۶/۲۵
۵	فهیمه مرادی	کنترل آماری فرایند با دیدگاه بیزی در فرایندهای کوتاه مدت	دکتر احمد خدادادی	۸۸/۶/۱۷
۶	مجید چهکندی	کاربرد EM و EM وزنی در تحلیل داده های بقا	دکتر مجتبی گنجعلی	۸۸/۵/۳۱
۷	حسین رضازاده	مسأله نقطه تغییر چند مسیره	دکتر مجتبی گنجعلی	۸۸/۵/۲۸
۸	میترا فرخ نیا	مدل های واریانس شرطی ناهمگن اتورگرسیون تک متغیره- چندمتغیره	دکتر احمد خدادادی	۸۸/۶/۲۴
۹	حسین زاهد زاهدانی	تحلیل مدل های طول انتقالی با پاسخ های ترتیبی، متغیر تبیینی گمشده	دکتر مجتبی گنجعلی	۸۸/۶/۲۵
۱۰	وحید کاروانی	توزیع گامای چندمتغیره و کاربرد آن در قابلیت اعتماد و آنالیز بقا	دکتر احمد خدادادی	۸۸/۶/۱۵
۱۱	حامد امیدی	نرخ همگرایی برآورد ماکسیمم درست نمایی در مدل های خطی و ناخطی تعمیم- یافته با اثرات آمیخته	دکتر محمد ذکایی	۸۸/۶/۲۵

دانشگاه اصفهان

۱	کیوان عسلی صاف	رهیافت بیزی نیمه پارامتری و کاربرد آن در مدل ها با اثرهای آمیخته	دکتر ایرج کاظمی	۸۸/۰۶/۲۵
۲	امید خوارزمی	مدل های شوکی در قابلیت اعتماد	دکتر افشین پرورده	۸۸/۰۶/۲۵
۳	ابراهیم کونانی	مطالعه ای بر اندازه اطلاع آماره های ترتیبی	دکتر مجید اسدی	۸۸/۰۶/۳۰
۴	علی احمدی	روش هایی جدید برای انتخاب زیر مجموعه متغیرها در مدل های رگرسیونی	دکتر هوشنگ طالبی	۸۸/۰۷/۰۷
۵	الناز کریمیان	ویژگی های قابلیت اعتمادی سیستم های منسجم	دکتر مجید اسدی	۸۸/۰۷/۱۳
۶	الهام رهبری	رگرسیون چند متغیره وزنی کاهشی	دکتر منوچهر خردمندنیا	۸۸/۰۷/۱۵
۷	مهدی اسدی	مطالعه ای بر توزیع های وزنی و کاربرد آن ها در مشخصه سازی	دکتر محمدحسین علامت ساز	۸۸/۰۷/۲۹

دانشگاه کرمان

۸۸/۶/۱۰	دکتر ماشاله ماشین چی	آنالیز واریانس برای مشاهدات فازی مقدار	محمدرضا نوربخش	۱
۸۸/۶/۲۳	خانم دکتر تاتا	توزیع چوله-نرمال و آمیخته‌های شکلی از آن	وهاب بهرامی	۲

دانشگاه رازی کرمانشاه

۸۸/۲/۱۹	دکتر عبدالرضا سیاره	انتخاب مدل براساس معیار اطلاع آکائیک	رئوف عبیدی	۱
۸۸/۴/۲۲	دکتر رضا هاشمی	کاربرد شبکه‌های عصبی در تحلیل بقا و مزیت‌ها و معایب آن در مقایسه با روش‌های آماری استاندارد	عباس توسلی	۲
۸۸/۷/۲۶	دکتر رضا هاشمی	بررسی توزیع‌های مجانبی توابعی از آماره‌های ترتیبی	مولود عبدالهی	۳
۸۸/۷/۲۶	دکتر داود قزوینی نژاد	برآورد مینیماکس پارامتر محدودشده توزیع‌های گسسته تحت تابع زیان مربع خطا و Linex	محمد یاراحمدی	۴
۸۸/۷/۲۶	دکتر سید کامران قریشی	تحلیل بیزی ساختار توافق در جدول‌های پیش‌بینی	سید فاضل باقری	۵
۸۸/۷/۲۶	دکتر سید کامران قریشی	شبیه‌سازی و استنباط آماری برای مدل‌های دینامیکی خطی و غیر خطی به-روش MCMC	مهرزاد علیجانی	۶

سخنرانی‌های گروه آمار دانشگاه رازی کرمانشاه

نام و نام خانوادگی	گرایش	عنوان سخنرانی	تاریخ	محل
دکتر رضا هاشمی	فرایندهای تصادفی کاربردی؛ تحلیل بقا	Analysis of progressive censoring under competing risks weibull model	June ۱۵-۱۸ ۲۰۰۹	Athene
دکتر عبدالرضا سیاره	انتخاب مدل	Goodness of Fit Test based on Likelihood Ratio Tests	April ۱۰ ۲۰۰۹	Seoul korea
دکتر سید کامران قریشی	تحلیل چندمتغیره گسسته	Linear dynamic analysis of association in two- way contingency tables using Monte Carlo Methods.	July ۱ ۲۰۰۹	Seoul korea
دکتر ابوطالب خدادادی	صف و برنامه‌ریزی	On transient behavior of M/M/۲ serial queuing system with death rate queuing process	july ۱ ۲۰۰۹	Seoul korea

فرم عضویت در انجمن آمار ایران

آدرس: تهران، خیابان فلسطین (بین بزرگمهر و انقلاب)، بن بست نجم، پلاک ۲، طبقه دوم، واحد ۱۱
کد پستی: ۱۴۱۶۸۴۳۷۷۴ تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۹۵۵۴۰
نمابر: ۰۲۱-۶۶۴۹۹۸۲۷
آدرس اینترنتی: www.irstat.ir
پست الکترونیکی: info@irstat.ir

در صورت تغییر مشخصات نیز لازم است اعضاء محترم انجمن این فرم را مجدداً تکمیل و ارسال نمایند.
عضو جدید ☐ تغییر مشخصات ☐ شماره عضویت:

۱. مشخصات فردی:

نام: _____
نام خانوادگی: _____
تاریخ تولد: _____ شماره ملی: _____ جنسیت: ☐ زن ☐ مرد

۲. مشخصات تحصیلی:

آخرین مدرک تحصیلی:

تخصص‌ها و کدهای مربوطه:

الویت اول	الویت دوم
☐ کد	☐ کد

تخصص	آمار در پزشکی	آمار رسمی	آمار زیستی	آنالیز تصادفی	احتمال ترکیباتی	احتمال هندسی، هندسه تصادفی	استنباط آماری	استنباط در فرایندهای تصادفی
کد	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
استنباط ناپارامتری	تاریخ آمار و احتمال	تحلیل بقاء و داده‌های سانسور شده	تحلیل چند متغیره	تحلیل داده‌ها	تحلیل شکل	داده کاوی	روش‌های دنیالهای	روش‌های نموداری
۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷
سری‌های زمانی	طرح آزمایش‌ها	فرایندهای تصادفی	فرایندهای خاص	فرایندهای مارکوف	مبانی نظریه احتمال	مبانی و فلسفه آمار	مجموعه‌ها و میدان‌های تصادفی	محاسبات آماری
۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶
مدل‌های خطی و ناخطی	تصمیم	نظریه توزیع‌ها	نظریه‌های حدی	نمونه‌گیری	موضوع مرتبط			
۲۷	۲۸	۲۹	۳۰	۳۱	۳۲			

محل تحصیل (برای دانشجویان):

دانشگاه محل اخذ آخرین مدرک:

شهر و کشور محل اخذ مدرک:

۳. مشخصات شغلی:

مرتبه علمی: ☐ استاد ☐ دانشیار ☐ استادیار ☐ مربی ☐ کارشناس آمار ☐ کارشناس ارشد آمار ☐ دبیر ☐ آموزگار ☐ دانشجوی دکتری ☐ دانشجوی کارشناسی ارشد ☐ دانشجوی کارشناسی ☐ دانشجوی کاردانی ☐ غیره (ذکر شود):

۴. نشانی و راه‌های دسترسی:

تلفن ثابت: _____ تلفن همراه: _____
نشانی پستی: _____
آدرس الکترونیکی (e-mail): _____
کد پستی ۱۰ رقمی: _____

۵. پرداخت حق عضویت و اشتراک نشریات:

مبلغ واریزی: _____
شماره فیش بانکی و تاریخ واریز: _____

۶. میزان حق عضویت انجمن آمار ایران مهر ۸۸ - مهر ۸۹

حق عضویت	وابسته	پیوسته	وابسته دانشجویی	پیوسته دانشجویی
مبلغ (ریال)	۵۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	۳۰/۰۰۰	۶۰/۰۰۰

۷. اشتراک سالانه نشریات انجمن آمار ایران (مبلغ به ریال) دو شماره از هر مجله و چهار شماره از خبرنامه

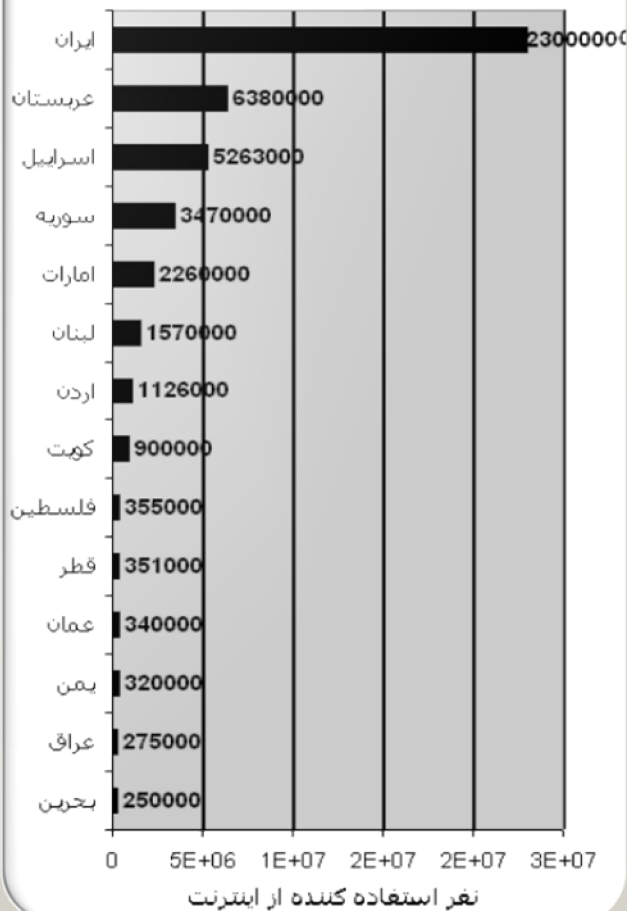
مجله (نشریه)	رتبه مجله	اعضا	نسخه الکترونیکی	نسخه رایگان	نسخه اضافی
خبر نامه	-	☐	☐	خبر نامه و یک مجله به دلخواه	☐ ۲۰/۰۰۰
تدا	علمی دانشجویی	☐ ۲۰/۰۰۰	☐	☐ وابسته دانشجویی	☐ ۴۰/۰۰۰
اندیشه آماری	علمی ترویجی	☐ ۲۰/۰۰۰	☐	☐ وابسته دانشجویی	☐ ۴۰/۰۰۰
علوم آماری	علمی پژوهشی	☐ ۲۰/۰۰۰	☐	☐	☐ ۴۰/۰۰۰
JIRSS	علمی پژوهشی	☐ ۲۰/۰۰۰	☐	☐	☐ ۴۰/۰۰۰

توضیحات:

- چنانچه در یکی از رشته‌های مرتبط با آمار درجه کارشناسی ارشد یا دکتری دارید در مقابل عضویت پیوسته و در غیر این صورت در مقابل عضویت وابسته علامت بزنید
- امکان ارسال نسخه الکترونیکی تمامی نشریات برای اعضا وجود دارد. خبرنامه و یک مجله به انتخاب عضو بصورت کاغذی بصورت رایگان ارسال می‌گردد.
- خواهشمند است مبلغ حق عضویت انجمن را به حساب سبیا شماره ۰۱۰۵۶۵۷۱۰۴۰۰۱ به نام انجمن آمار ایران نزد بانک ملی ایران واریز و پس از تکمیل فرم درخواست عضویت آنرا را به همراه یک قطعه عکس پرسنلی از طریق آدرس پستی (یا تصویر عکس به آدرس الکترونیکی) انجمن ارسال فرمائید.

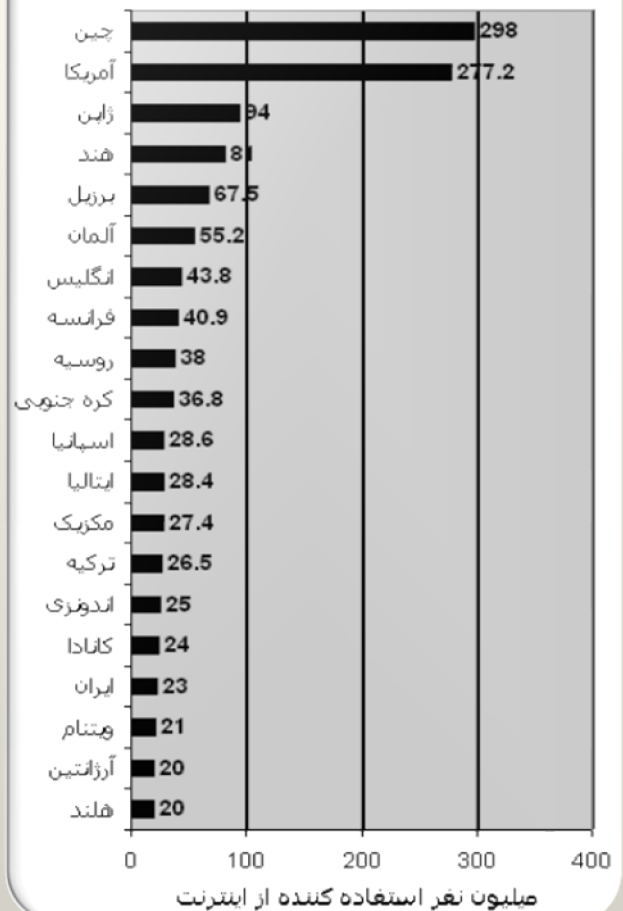
ایران در خاورمیانه

سال 2009

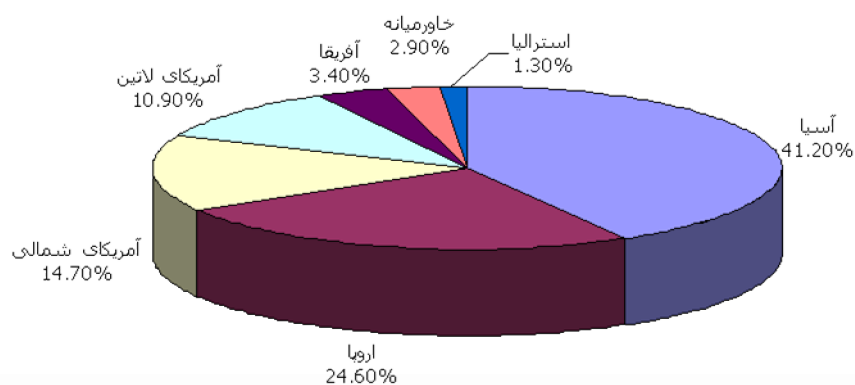


ایران در جهان

سال 2009



در صد کاربران اینترنت در نواحی مختلف جهان





Iranian Statistical Society Newsletter

Autumn 2009 No. 64

www.irstat.ir

Iranian Statistical Society

Tel: +982166495540

Fax: +982166499827

P. O. Box 15815 - 1614

Tehran, Iran